

Torsdagen den 24 april em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

26 § Totalförsvaret (forts. från prot. 126)

Fortsattes överläggningen om försvarsutskottets betänkande 1985/86:8.

Anf. 125 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! När försvarsutskottets företrädare startade den försvarspolitiska debatten i förmiddags, noterade de att det i år var relativt få reservationer till utskottets betänkande. Anledningen till det sades vara att vi nu fattar beslut om det sista budgetåret inom det nu gällande femårsbeslutet och att det är mera intressant vad nästa försvarsbeslut kommer att innehålla, det som försvarskommittén nu arbetar med och som blir föremål för parlamentarisk beredning.

Det är detta jag har inriktat mig på när jag i den motion som jag väckte under allmänna motionstiden återger försvarskommitténs uttalande att ett militärt angrepp skall kunna mötas varifrån det än kommer. "Med hänsyn till vårt geografiska läge samt den militära kapacitet som finns eller kan tillföras olika delar av vårt närområde", skriver kommittén, "måste särskild uppmärksamhet ägnas övre Norrland, östra Mellansverige, de södra delarna av landet samt vårt luftrum."

Jag tycker att kommittén i sin genomgång av behovet av försvarsinsatser för olika delar av vårt land inte har ägnat tillräckligt stor uppmärksamhet åt försvaret av västkusten. När vi under några år har måst öka försvarsinsatserna på olika områden för att hävda våra gränser, har jag också fått intrycket att västkusten fått stå tillbaka. Jag tycker att det är illavarslande om det skulle vara tongivande för arbetet med att ta fram ett nytt förslag till försvarsbeslut.

Jag har alltså väckt en motion där jag har tryckt på angelägenheten av att när man gör en avvägning av våra försvarsinsatser måste försvaret av västkusten stärkas. I försvarsutskottet har centerns och folkpartiets representanter följt upp frågan och understrukit att det är angeläget att försvaret av västkusten förstärks. Jag är litet förvånad över att de andra partierna, speciellt då moderaterna, inte har kunnat stödja den inställningen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation 5, där motionsyrkandet har följts upp.

Anf. 126 OLLE GÖRANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra herr Mattsson att i försvarskommitténs arbete ingår även frågan om vilka försvarsinsatser som behöver göras beträffande västkusten. Det är inte fråga om någon brist i vår försvarsplanering.

Jag kan alltså lugna herr Mattsson på den här punkten. Frågan om västkusten är föremål för beredning i försvarskommittén.

Anf. 127 KJELL A. MATTSSON (c) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis självklart att frågan om försvaret av västkusten måste vara med i försvarskommitténs arbete. Jag tar fasta på vad Olle Göransson nu säger, att västkusten skall tillmätas större vikt. På det sättet har ju en del av det jag har eftersträvat med min motion blivit tillgodosedd.

Jag kommer naturligtvis att följa frågans fortsatta behandling och se till att det kommer praktiska förslag från försvarskommittén som vi får ta ställning till under nästa riksmöte, så att möjligheterna att försvara västkusten blir förstärkta.

Anf. 128 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Strax före jul blev det strömavbrott på flera orter i samband med kraftiga snöfall. I TV fick vi se hur bekymmersamt jordbrukarna hade det med kor som stod och råmade i ladugårdarna för att de inte blev mjölkade och för att de inte fick tillräckligt med vatten.

Man visade också vilka stora svårigheter det var att få fram mat och andra förnödenheter till framför allt äldre i ensligt belägna bostäder.

Vad vore då naturligare än att civilförsvaret fick rycka in, både för att göra en verkligt angelägen insats och för att få realistisk träning i uppgifter som kommer att vara vanliga i ett krigstillstånd.

Det finns många områden där civilförsvaret skulle vara till stor nytta, t. ex. vid miljö- eller andra olyckor där många människors snabba insatser är nödvändiga.

I andra länder, där man upplevt vad krigstillstånd är, är det självklart att civilförsvaret i fredstid sätts in vid sådana händelser som jag beskrivit. Vårt grannland Danmark ser t. ex. civilförsvaret som en mycket värdefull förstärkning av räddningstjänsten.

I vår lag finns emellertid en paragraf som säger att civilförsvaret inte får användas utom i krigstid. I min motion Fö402 har jag föreslagit att den bestämmelsen skall upphävas eller modifieras.

Försvarsutskottet har avstyrkt motionen med hänvisning till räddningstjänstkommitténs kommande förslag och skriver att riksdagen inte nu bör göra något uttalande. Jag tolkar detta trots allt som en positiv markering, nämligen att utskottet ändå har förutsatt att de synpunkter som tas upp i motionen är angelägna att uppmärksamma och att de kommer att behandlas av räddningstjänstkommittén. Jag har därför inte nu något annat yrkande än bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Anf. 129 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Bara några ord om en mycket viktig fråga, nämligen försvaret av västkusten. Denna fråga har tidigare berörts under eftermiddagens debatt, och nyss även i Kjell A. Mattssons anförande.

Jag delar naturligtvis helt och fullt åsikten att västkustens försvar försvagats på ett sätt som är oroväckande när man beaktar den strategiska utvecklingen i Sveriges närhet.

Det är lätt att peka på svagheter. Luftbevaknings-, stridslednings- och luftförsvarsresurserna är för svaga, det är kanske den största bristen. De marina stridskrafterna, inte minst för övervaknings- och incidentinsatser, är otillräckliga. Antalet kvalificerade markstridsförband får också anses vara i underkant.

Jag väckte vid förra riksmötet en motion där jag utförligt behandlade dessa problem. Mitt syfte var att få till stånd en förstärkning av försvarsberedskapen på västkusten. Utskottet hänvisade, helt riktigt enligt min mening, mina synpunkter till försvarskommittén.

Men tyvärr är den bristsituation som vi nu diskuterar inte unik för västkusten och Västsverige. Det är detta som är det verkligt stora problemet.

Västkustens problem är till stor del också sydkustens, östkustens och Norrlandskustens. Försvagningar har skett överallt, däri ligger den verkliga utmaningen inför 1987 års försvarsbeslut.

Jag vet inte riktigt, herr talman, vart reservanterna vill komma med sina formuleringar i reservation 5. Man säger att krigsförband med uppgifter i ett visst område också bör utbildas och övas i detta. Menar man att den principen skall tillämpas generellt i alla militärområden, står vi inför mycket stora omläggningar av försvarets fredsorganisation. Det skulle ofrånkomligen innebära betydande nedläggningar i Västsverige – men det är väl inte reservanternas avsikt.

Nej, det finns två sätt att stärka västkustens försvar. Det ena är att flytta över stridskrafter från någon annan del av landet. En landsdel stärks, en annan försvagas. Jag har svårt att se att det skulle finnas utrymme för ytterligare försvagningar någonstans i vårt land. En omfördelning som skapar nya luckor och svagheter är således ingen lösning. Det finns ingen del av Sverige som i dag har ett för starkt försvar.

Det andra sättet är att stärka försvaret generellt över hela landet. Det är självfallet den vägen vi måste gå.

En utveckling av försvaret enligt ungefär de ramar vi moderater angett i försvarskommittén borde ge utrymme för den nödvändiga förstärkningen också av västkustens försvar. Det är däremot svårt att se annat än att ett beslut på lägre nivå riskerar att leda till ytterligare försvagningar också för västkusten.

En utveckling enligt moderat modell borde kunna ge utrymme för den nödvändiga förstärkningen av luftförsvaret i Syd- och Västsverige – som bekant ett integrerat luftförsvarsområde. Vi moderater vill också pröva möjligheten att få plats med en extra Viggendivision, och den skulle sannolikt göra bäst nytta i just detta luftförsvarsområde. Till det skall läggas att vi kan få till stånd de alldeles nödvändiga förstärkningarna av luftbevaknings- och stridsledningssystemet i denna del av landet.

Utrymme borde också kunna skapas för en ökad marin satsning, som då kan komma västkusten till del. Med nivåer under den som vi moderater diskuterar tror jag att man får se fram mot en stegvis nedskärning av antalet kvalificerade övervattensfartyg i vår flotta. Inom ramen för den s.k. plusnivån inryms t. ex. ingen utökning av antalet kustkorvetter – en sådan torde i praktiken vara en förutsättning för att en förstärkning av västkustens marina stridskrafter skall vara möjlig.

Vi skall därutöver slå vakt om markstridskrafterna också i Västsverige. Tyvärr fruktar jag att den neddragning av regionala och lokala försvarsförband som folkpartiet vill ha prövad kommer att drabba just Västsverige hårdare än andra delar av landet, eftersom Västsverige i de flesta situationer har det största beroendet av just sådana förband.

Jag tycker, herr talman, att det är fel att nu inför det kritiska och viktiga försvarsbeslutet nästa år föra försvarsdebatten som om det var en strid mellan olika delar av landet. Den säkerhetspolitiska utvecklingen ställer ökade krav på försvaret av *hela* landet. Och det är först när vi får en sådan försvarspolitik som vi kan öka säkerheten också för olika delar av vårt land. Därför är det enligt min mening rätt av försvarsutskottets majoritet att utgå ifrån att överbefälhavaren och försvarskommittén beaktar resursbehoven för försvar av olika delar av landet, varvid det självfallet – som utskottet framhåller – är en riksangelägenhet att västkusten kan försvaras.

Anf. 130 KERSTIN EKMAN (fp) replik:

Herr talman! Vi reservanter anser att det är alldeles nödvändigt för trovärdigheten och möjligheterna att genomföra framgångsrika militära operationer på västkusten att rätta till de brister som finns. Jag tycker att det vore bättre om Lars Tobisson läste motionerna och reservationen ordentligt än att han försöker vantolka dem och tala om nedläggning av förband, för det är det inte tal om.

Vad gäller övningsmöjligheterna tycker vi att man skall i största möjliga utsträckning öva i den krigsmiljö som förbanden skall verka i. Det finns ganska stora möjligheter att öva med rörliga kustartilleriförband, jaktflyg och kustflottan i Västsverige. Det är just den brist som vi har i dag att de inte får möjlighet öva där de skall tjänstgöra i händelse av ett krig.

Vid förra årets behandling sades det från försvarskommitténs sida att man skulle se på frågan. Det kan låta vackert. Men vi har tidigare från herr Blom fått höra att den bedömning som då gjordes av överbefälhavaren, att allt var gott och väl då det gäller den fördelning som vi hade och som innebar att västkusten var gynnad, skulle gälla. Vi har inte den uppfattningen. Vi anser att försvarskommittén nog skall gå igenom de brister som orsakats av att man så länge satsat för litet på västkusten.

Det är alltså en riksangelägenhet att vi har bra försvar på västkusten. Det är något slags omvänd bypolitik ibland från försvarsstaben när det gäller att bemöta dessa krav, någonting som vi motsätter oss.

Anf. 131 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt, Kerstin Ekman, att det är en riksangelägenhet att vi har ett bra försvar på västkusten. Men, Kerstin

Ekman, det är en riksangelägenhet att vi har ett bra försvar i hela riket. Det är detta som är det avgörande i det här sammanhanget. Om vi inte får en försvarsram som överensstämmer med de förslag som vi förordar i försvarskommittén, då kommer vi att sitta i den situation som Kerstin Ekman redan nu vill att vi skall ge oss in i, nämligen dragkamp från olika delar av landet om var mycket otillräckliga resurser skall förläggas. Det går inte att komma ifrån att man med just de kriterier som förordas i reservationen kommer fram till att det blir färre fredsförband i Västsverige. De är nu förlagda där i stor utsträckning därför att människorna finns där, medan behovet av krigsförband finns i de delar av landet som har ont om folk. Det är det ena.

Det andra är att, som jag påpekade, det förslag som Kerstin Ekman och folkpartiet har förordat också innebär en uttunning av lokala och regionala försvarsförband. Det blir så att Västsverige är ovanligt beroende av denna form av stridskraft, eftersom mycket av våra fältförband i första hand har uppgifter på andra håll. Jag tycker alltså fortfarande, herr talman, att det är onödigt att ställa till strid från dessa utgångspunkter, när det grundläggande måste vara att gemensamt arbeta för att få så mycket av resurstilldelning till försvaret att västkustens behov kan tillgodoses på ett rimligt sätt, liksom behoven i andra delar av landet.

Anf. 132 KERSTIN EKMAN (fp) replik:

Herr talman! Den stora debatten om hur vi vill forma det framtida försvaret har vi redan fört i dag, så den skall jag inte ge mig in på. Där har vi kanske litet olika uppfattningar om vilka satsningar vi skall göra. Men det som jag tycker är viktigt att poängtera är att de förband som skall tjänstgöra på västkusten inte skall se det som något slags andrahandsuppgift, utan de skall tjänstgöra där. Det finns mycket som tyder på att det redan i ett inledningsskede av ett anfall skulle behöva sättas in styrkor där. Därför anser vi att försvarskommittén nog skall granska detta inför försvarsbeslutet för att komma till rätta med de nedprioriteringar som gjorts och de brister som uppstått genom att man inte haft en övningsverksamhet som svarat upp till vad vi anser vara nödvändigt.

Anf. 133 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Var det detta Kerstin Ekman och övriga reseranter avsåg, är vi helt överens. Men då var reservationen onödig.

Anf. 134 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av Kjell A. Mattssons uttalade förvåning. Nu har Lars Tobisson varit uppe i denna talarstol tre gånger, och jag kan till alla delar instämma i vad han har sagt. Däremot är det väldigt svårt att förstå Kerstin Ekmans agerande.

När man läser Kerstin Ekmans motion, som dock bara är en tiondel eller mindre än så av Lars Tobissons motion för ett år sedan, får man först intrycket att Kerstin Ekman vill kraftigt upprusta hela försvaret på västkusten. Men så kommer man fram till slutet, och då bidde det inte ens en tumme – här är det fråga om övningar. Jag ber att få hänvisa till vad försvarsutskottet skriver i det betänkande som nu föreligger, nr 8. Längst ned på s. 17 konstateras:

”Försvarsutvecklingen på västkusten har behandlats av riksdagen under de båda senaste riksmötena – –. Nu liksom tidigare anser överbefälhavaren att försvarsberedskapen på västkusten i rådande ekonomiska situation är balanserad mot andra delar av landet.”

Vi har faktiskt det systemet i försvaret här i Sverige att vi överlåter den operativa ledningen åt överbefälhavaren och resp. försvarsgrensstaber och militärbefälhavare.

Jag tror nog att Kerstin Ekman har samma intryck som jag har, ledamöter i försvarsutskottet som vi båda är, att man inte kan komma till någon del av landet där det inte uttrycks oro över att försvarsmaterielen och resurserna över huvud taget inte räcker till. Härifrån talarstolen skulle jag kunna räkna upp åtminstone tio tolv olika tillfällen då sådan oro har uttryckts i ungefär samma höga grad som är fallet på västkusten – och motiverat.

Det är ju så att försvaret av västkusten är ytterligt viktigt – självfallet. Det finns en tänkt angreppsväg också runt Skånes kust. Snarare finns det en risk för att Skåne skulle kunna gå förlorat till en angräpare, som sålunda når upp till västkusten. Men i detta läge måste vi ju först och främst se till att Skåne försvaras, och det måste vi göra med hjälp av pansar. Eljest kan vi icke försvara den delen av landet.

Vill Kerstin Ekman gå in på en debatt kring den här problematiken, så à la bonne heure – det är intressant. Jag skulle kunna tänka mig att det är till nytta för försvaret, för svenska folket behöver få veta vilken urholkning som skett – eller urgröpning, som nu har blivit det vedertagna begreppet. Svenskarna behöver få höra hur man i övre Norrland ropar på en förstärkning. I stället för ett, som man tycker, ynka örlogsfartyg utefter hela detta kustavsnitt skulle man behöva åtminstone en större ubåtsjaksstyrka. De behöver få veta att man på Gotland känner oro över materiel som man anser vara alltför gammal – etc., etc.

Inte alla angreppsvägar i de scenarier vi har tänkt oss – men som vi hoppas inte skall förverkligas – går över västkusten, utan de gäller alla delar av landet. I detta läge vore det nog bäst, Kerstin Ekman, om ni hade gjort gemensam sak med oss moderater och konstaterat att vad överbefälhavaren har sagt om ett balanserat försvar efter nuvarande ekonomiska resurser är vad vi har att hålla oss till.

Vi moderater är självfallet lika angelägna som något annat parti att försvarskommittén noga skall analysera förhållandena och komma med de förslag om förstärkningar som hjälper mot den hotbild som föreligger. Då hoppas vi att Kerstin Ekman med all sin entusiasm ställer upp för en linje som innebär ett rejält tillskott till försvaret, förslagsvis en real ökning med 2 % över en tioårsperiod. Då kan vi känna oss tryggare även på västkusten.

Anf. 135 KJELL A. MATTSSON (c):

Herr talman! Självfallet skall hela landet försvaras. Jag väckte min motion i januari för att vara en väckarklocka, för att se till, att även om vi inte anser att försvaret har fått tillräckliga resurser, dessa ändå fördelas så att det finns försvarsmöjligheter i alla delar av landet. Och då menar jag att försvarskommitténs prioriteringar inte varit sådana att de ställt västkusten i samma klass som andra områden av Sverige.

Försvarsdebattörerna börjar tala om pansartrupper, hur man skall runda Skåne osv. Jag har inte alls gått in i den diskussionen, utan jag har bara pekat på angelägenheten av att få en riktig fördelning av resurserna även för västkustens försvar. Jag har inte alls gått in på vilken nivå vi skall ha på de totala försvarsinsatserna utan framför allt velat peka på att det behövs förstärkningar för västkusten.

Jag måste säga att min motion har väckt stor uppmärksamhet, med tanke på att den har varit ett stort inslag i de tidigare diskussionerna, innan jag kom in i debatten. Och med de uttalanden som nu görs från Lars Tobisson, Göthe Knutson och vice ordföranden i försvarsutskottet Olle Göransson osv. skulle det vara märkvärdigt om det inte också blev resultat av den synpunkt som jag har framfört i min motion och vi alltså får en sådan fördelning av insatserna, när försvarskommittén lägger fram sitt förslag, att också vi som bor i Västsverige kan känna oss nöjda och trygga med de resurser som ställs till förfogande för försvaret.

Jag har litet svårt att förstå varför moderaterna är så upprörda över att det har lagts en motion från min sida och att centerpartisterna och folkpartisterna i försvarsutskottet följt upp den och reserverat sig för att speciellt trycka på att det är viktigt att den här synpunkten blir beaktad.

Anf. 136 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Detta är tydligen en mycket känslig fråga – när man t. o. m., som Göthe Knutson gör, börjar tala om längden på motionerna och föregående års motion. Det är klart att vi kan börja rada upp hur många gånger vi har motionerat om försvaret på västkusten ifrån de olika partiernas sida. Men från folkpartiets sida har vi fört fram de här åsikterna hela tiden och slagits för att vi skall ha en väl balanserad förstärkning även på västkusten. Det står inte på något sätt i motsatsförhållande till att vi skall ha en förstärkning över huvud taget till försvaret, som framkommit tidigare i dag när jag debatterat här.

Eftersom detta är så angeläget tycker jag det är märkligt att moderaterna och Lars Tobisson inte stöder det krav som vi fört fram om att försvarskommittén skall beakta de svagheter som finns på västkusten.

Anf. 137 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Vi moderater ser realistiskt på försvarsfrågan. Det är oss helt främmande att stödja reservationer som har typiska kännetecken av röstvärning och kanske rent okynne. Jag konstaterar att alla motioner som syftar till förbättringar av det svenska försvaret, förstärkningar som leder till en bättre säkerhetspolitik, de skall vi välkomna. Därför kan jag nog dess värre säga att Kjell A. Mattsson har något felbedömt de känslouttryck som han var inne på. Det är utomordentligt trevligt att kunna välkomna Kjell A. Mattsson och Kerstin Ekman i den politiska familj som kan åstadkomma att försvaret får de resurser som gör att vi kan känna oss trygga i alla delar av landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Punkt 1

Mom. 1 (utlandsberoende vid försvarsåtgärder)

Utskottets hemställan bifölls med 265 röster mot 15 för motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Punkt 3

Mom. 2 (sårbarhetsaspekter m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 261 röster mot 16 för motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 (regionala försörjningsplaner och inlandsbanan)

Utskottets hemställan bifölls med 244 röster mot 35 för reservation 1 av Gunnar Björk i Gävle och Gunhild Bolander. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 4 (sårbarhetsberedningen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Kerstin Ekman och Hans Lindblad – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (en allmän totalförsvarsplikt)

Utskottets hemställan bifölls med 222 röster mot 58 för reservation 3 av Kerstin Ekman och Hans Lindblad.

Punkt 4

Mom. 3 a (planering för ett nytt militärflygplan efter JAS 39 Gripen)

Utskottets hemställan bifölls med 263 röster mot 15 för motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 b (avveckling av pansarbrigaderna m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 c (övervakning och försvar av landets kuster)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 d (sammanslagning av kustbevakningen och sjöfartsverket)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 e (ett marint hemvärn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 f (en redovisning av försvarsmaktens uthållighet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 h (krigsförbandsövningar)

Utskottets hemställan bifölls med 243 röster mot 33 för reservation 4 av Gunnar Björk i Gävle och Gunhild Bolander. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 3 j (försvaret av västkusten)

Utskottets hemställan bifölls med 202 röster mot 77 för reservation 5 av Kerstin Ekman m. fl.

Mom. 3 k (miljöeffekter av militär verksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö317 av Lars Werner m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 a (den ekonomiska planeringen)

Utskottets hemställan bifölls med 143 röster mot 137 för reservation 6 av Lennart Blom m. fl.

Punkt 5 (JAS-projektet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Punkt 7

Mom. 2 b (utgiftsramen för statens räddningsverks verksamhet utom skyddsrum)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Lennart Blom m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 2 j (den planerade utbyggnaden av skyddade utrymmen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Kerstin Ekman och Hans Lindblad – bifölls med acklamation.

Mom. 2 k (anskaffningen av andningskydd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Lennart Blom m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 2 l (övningsrytmen inom civilförsvaret)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 10 av Lennart Blom m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 2 m (utbildningen inom civilförsvaret)

Utskottets hemställan bifölls med 237 röster mot 43 för reservation 11 av Kerstin Ekman och Hans Lindblad.

Punkt 8

Mom. 39 (anslag till Reglering av prisstegringar för det militära försvaret)

Utskottets hemställan bifölls med 263 röster mot 16 för motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 40 b (anslag till Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 41 a (anslag till Civil ledning och samordning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 42 (anslag till Civilbefälhavarna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 46 c (anslag till Befolkningsskydd och räddningstjänst)

Utskottets hemställan bifölls med 265 röster mot 15 för motion Fö203 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 48 b (anslag till Skyddsrum)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Kerstin Ekman och Hans Lindblad – bifölls med acklamation.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

27 § Föredrogs

Finansutskottets betänkanden

1985/86:13 Vissa för departementen gemensamma frågor (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:14 Anslag för budgetåret 1986/87 till riksdagens revisorer och deras kansli (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:16 Tilläggsbudget II inom civildepartementets verksamhetsområde (prop. 1985/86:101 delvis)

1985/86:19 Anslag för budgetåret 1986/87 till riksgäldskontoret (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:21 Tilläggsbudget III inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1985/86:125 delvis)

Lagutskottets betänkande

1985/86:26 Ändring i sjölagen (1891:35 s. 1), m. m. (prop. 1985/86:85)

Konstitutionsutskottets betänkande

1985/86:22 Vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor (prop. 1985/86:100 delvis)

Jordbruksutskottets betänkande

1985/86:15 Anslag på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 (prop. 1985/86:125 delvis)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1985/86:15 Riksdagens löne delegations verksamhet under år 1985 (redog.
1985/86:14)

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

*Beskattningen av
barnpension*

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

28 § Föredrogs

skatteutskottets betänkanden

1985/86:30 om beskattningen av barnpension,

1985/86:32 om olika skattefrågor rörande ideella föreningar m. m. och om
beskattningen av idrottsmän samt

1985/86:31 om kilometerskatten m. m. (prop. 1985/86:92).

Anf. 138 ANDRE VICE TALMANNEN:

Skatteutskottets betänkanden 30, 32 och 31 kommer att debatteras i nu nämnd ordning. Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså skatteutskottets betänkande 30 om beskattningen av barnpension.

Beskattningen av barnpension

Anf. 139 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 1985/86:30 behandlas barnpensioner.

Föräldrar med hemmavarande barn fullgör normalt sin underhållsplikt genom att försörja barnet. Om ett barn blir föräldralöst erhåller barnet för sin försörjning barnpension, antingen inom ramen för folkpensioneringen eller via ATP.

Barn, vilkas ena förälder avlidit, lever med den andre föräldern och uppbär då barnpension som bidrag till sin försörjning. Vi kan jämföra detta med ett barn som lever med ena föräldern men där föräldrarna lever åtskilda på grund av skilsmässa. Också här uppbär barnet bidrag till sin försörjning, i detta fall i form av underhållsbidrag eller bidragsförskott, om den underhållsskyldige föräldern inte betalar. Skillnaden är att underhållsbidrag och bidragsförskott är skattefria, medan barnpension beskattas.

Tanken är i båda fallen densamma: Ersättningen är till för barnets försörjning. Rent faktiskt blir förhållandet, att föräldern tar hand om dessa pengar. För barnet kommer då de olika försörjningsformerna att slå mycket orättvist. När barnet med barnpension går ut för att feriearbete läggs barnpensionen ihop med ferieinkomsten, och barnet får betala ca 30 % skatt på sin inkomst av feriearbetet. Kamraten som också lever med en förälder men uppbär underhållsbidrag eller bidragsförskott kan tjäna ca 8 000 kr. innan beskattning inträder. Den orättvisan kan upplevas mycket starkt.

Den grupp ungdomar det här är fråga om genomgår just dessa år, när de börjar med feriearbete, en mognadsprocess då metvetenheten om samhällets funktion tar form. Det är därför särskilt angeläget att de då inte upplever en

svårförklarlig olikhet, som dessutom kan framstå som orättvis.

Riksdagen har också uppmärksammat problemet. 1972 års skatteutredning prövade frågan. I sitt slutbetänkande framhöll utredningen att samma beskattningsregler borde gälla oavsett om samhället trädde in genom bidragsförskott eller genom barnpension. Kommittén sade:

”Vi har övervägt att föreslå att barnpension, i förekommande fall i förening med andra pensionsförmåner, inte skall vara skattepliktig inkomst upp till nivån för bidragsförskottet. Med hänsyn till det förestående utredningsarbetet inom socialdepartementet avstår vi emellertid från att lägga något konkret förslag och begränsar oss till att uttala att vi anser det önskvärt med en likformig behandling av de båda stödformerna.”

Skatteutredningen lade inte fram något förslag utan bollade frågan vidare till det förestående utredningsarbetet med samhällets stöd till ensamstående föräldrar.

Skattefrihet helt eller delvis för barnpension har därefter prövats av pensionskommittén. Pensionskommittén sade i sitt slutbetänkande SOU 1981:61: ”Kommittén vill framhålla att den har förståelse för att det angivna förhållandet har föranlett kritik och att man i olika sammanhang har framhållit det angelägna i att likartade beskattningsregler eftersträvas. Sådana synpunkter skulle kunna tala för att det borde genomföras en ändring med avseende på beskattningen av barnpension.”

Sedan kommittén prövat för- och nackdelar kom den emellertid fram till att bl. a. kostnadsaspekter gjorde att kommittén inte lade fram något förslag.

På grundval av pensionskommitténs betänkande lade regeringen fram en proposition. Denna återkallades sedermera. Eftersom propositionen om efterlevandepensioneringen återkallades fick riksdagen aldrig fatta något beslut i dessa frågor. I stället får efterlevandepensioneringen prövas en gång till i en ny pensionsutredning. Och nu fortsätter skatteutskottet att skicka motioner om barnpension till denna nya utredning.

Behandlingen av barn med barnpension har förhållits i flera år genom hänvisningar till den ena eller andra utredningen. Den här frågan är så viktig att den nu borde behandlas med förtur. Visst grundmaterial finns ju i tidigare utredningar. Det är dags att framför allt undanröja orättvisorna för feriearbetande ungdomar med barnpension. Vi i folkpartiet vill därför att den skattemässiga behandlingen av barnpensionen blir föremål för en skyndsam översyn och att förslag i ämnet med det snaraste kommer att föreläggas riksdagen.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationen.

Anf. 140 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Reglerna för beskattning av barnpension innebär en stor orättvisa mot de barn som har förlorat en eller båda föräldrarna. Därför har Gunhild Bolander och jag vid upprepade tillfällen sedan 1979 tagit upp denna fråga i riksdagsmotioner, men tyvärr utan att hittills ha fått majoriteten att inse vikten av att denna fråga löses på ett tillfredsställande sätt för berörda barn. Även i år har majoriteten i skatteutskottet avvisat motionen.

Ca 40 000 barn får barnpension. Att barnpensionen beskattas leder till att dessa barns inkomster av exempelvis feriearbete beskattas till skillnad från

övriga barns. Med nuvarande skatteregler kan barn normalt sett tjäna ca 8 000 kr. utan att inkomsten beskattas. Anledningen till skillnaden är att ferieinkomsterna läggs ovanpå den barnpension som dessa barn som har förlorat en eller båda föräldrarna får.

För att utskottet skulle få ett praktiskt exempel på denna orättvisa citerade vi i årets motion ett exempel. Vi tog upp ett fall från Härnösand som för drygt ett år sedan refererades i tidningen Nya Norrland. Detta fall handlade om en 16-årig föräldralös pojke som fann det meningslöst att feriearbeta när han fick betala nära en tredjedel av sin ferieinkomst i skatt. Han jämförde sig nämligen med sina kamrater som hade samma arbete och samma inkomst av arbetet. Hans kamrater var barn som hade sina föräldrar i livet och som bodde hemma hos dessa. Dessa barn behövde inte skatta för sina ferieinkomster. Den 16-årige föräldralöse pojken slutade arbeta efter fyra dagar, när han förstod hur orättvist det förhöll sig.

Det förvånar mig verkligen att inga argument ser ut att kunna få skatteutskottets majoritet att inse att frågan snarast måste få en lösning så att föräldralösa barn och därmed barn med mindre trygga uppväxtförhållanden inte förlorar intresset för att försöka skaffa sig inkomster när de ser hur orättvist beskattningsreglerna fungerar.

I våra motioner har vi alltid krävt att skattereglerna skall ändras så att barn som uppbär barnpension skall likställas med övriga barn. Vi har även angett olika tekniska lösningar för att uppnå detta. Eftersom jag tyvärr har anmält så kort taletid skall jag inte gå in på de olika lösningarna nu. Däremot vill jag uppehålla mig vid majoritetens avslagsmotivering. Skatteutskottet säger: "Enligt vad utskottet erfarit kommer frågan om barnpensionens skattemässiga behandling att tas upp till behandling av pensionsberedningen i samband med att frågan om efterlevandepensioneringens framtida utformning utreds."

Jag undrar verkligen vilka garantier skatteutskottet har fått om att denna fråga skall behandlas av pensionsberedningen. Jag vill erinra om att skatteutskottet avvisade vår motion för två år sedan med en motsvarande motivering – en motivering som visade sig sakna grund. 1984 skrev nämligen skatteutskottet att "det är regeringens avsikt att ytterligare utreda frågan om efterlevandepensionens utformning", sedan den s. k. änkepropositionen hade återkallats av regeringen hösten 1983. När jag i debatten ifrågasatte om barnpensionens beskattning skulle komma att behandlas i denna utredning svarade utskottets dåvarande ordförande att "vi har alltså fått klart för oss att man på departementet kommer att utreda frågan", dvs. frågan om barnpensionens beskattning.

Dagarna efter det att riksdagen hade avslagit motionen på de grunderna ställde jag en fråga till dåvarande socialministern, Sten Andersson, om regeringen avsåg att låta utreda frågan om beskattning av barnpensioner. Hans svar var ett klart nej. Dessutom framgick det i debatten mellan honom och mig att han inte ansåg att det var erforderligt och att han inte heller ansåg att det var ett problem som borde lösas.

De direktiv som regeringen fastställde hösten 1984 och som jag alltså hade en debatt med Sten Andersson om våren 1984 innebär inte att barnpensionens beskattning skall prövas av utredningen. Men skatteutskottet hänvisar

ändå i år – liksom i fjol – till dessa direktiv när utskottet avvisar vår motion. Skatteutskottets motivering för avstyrkandet förvånar mig, och jag emotser med intresse vad majoritetens talesman har att säga om anledningen till att man inte vill arbeta positivt för att lösa dessa frågor och om hur man verifierar uppgifterna i betänkandet.

Herr talman! Som motionär och kämpe för rättvisa för barn som har förlorat en eller båda föräldrarna är jag glad över att utskottets centerpartister och folkpartister i år – liksom i fjol – ställer upp för motionskravet och i reservationen anger att de finner det anmärkningsvärt att regeringen ännu inte ansett det lämpligt att föreslå någon lösning, trots att det är åtminstone sju år sedan det började motioneras i denna fråga. Jag är glad över att reservanterna kräver att frågan blir föremål för en skyndsam översyn och att förslag så fort som möjligt bör föreläggas riksdagen.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Anf. 141 SVERRE PALM (s):

Herr talman! Till reservanterna vill jag säga: Det har gått många tåg sedan år 1972. Det är så att 1972 års skatteutredning avlämnade sitt slutbetänkande först 1977 (SOU 1977:91).

Utredningen lämnade inte något konkret förslag i fråga om barnpensionernas behandling i skattehänseende utan hänvisade till ensamförälderkommitténs utredningsarbete.

Nästa tillfälle frågan var aktuell var i oktober/november 1979. Ett enigt skatteutskott hänvisade då frågan till pensionskommittén. Riksdagen biföll denna hemställan utan debatt.

Pensionskommittén avlämnade sitt slutbetänkande i september 1981. Kommittén var ganska klar i sitt ställningstagande. Hösten 1983 kom propositionen 1983/84:73 Reformering av efterlevandepensioneringen m. m. Propositionen byggde på de förslag en *enig* pensionskommitté avlämnade hösten 1981. I denna kommitté ingick representanter även för folkpartiet och centerpartiet. Förslaget var också förankrat i partiernas riksdagsgrupper.

Vid riksdagsbehandlingen visade det sig inte möjligt att nå enighet om pensionskommitténs förslag. Av oppositionspartierna väckta motioner med anledning av propositionen gjorde det ej möjligt att uppnå en bred parlamentarisk uppslutning. Regeringen återkallade därför propositionen. Mot denna bakgrund har regeringen hänskjutit frågan om efterlevandepensioneringen till pensionsberedningen.

Som framgår av utskottsbetänkandet kommer frågan om barnpensionens skattemässiga behandling att tas upp till prövning av pensionsberedningen. I denna beredning ingår också ledamöter från såväl folkpartiet som centerpartiet.

Enligt uppgift, som jag har inhämtat av beredningens sekreterare, kommer frågan att tas upp i höst. Utskottsmajoritetens motiv för att avstyrka motionerna är således att frågan om barnpension är föremål för ställningstagande i pensionsberedningen.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan.

Anf. 142 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Sverre Palm gav inga förklaringar till varför socialdemokraterna, vpk:s representant och moderaterna inte vill arbeta för att skyndsamt lösa frågan om beskattningen av barnpension. Jag tror att alla som har lyssnat på inläggen inser att det är nödvändigt att den löses för att vi skall få rättvisa mellan barn med olika familjesituationer.

Hänvisningen till propositionen som drogs tillbaka, som handlade om efterlevandepensioner, är inte värd någonting, eftersom det i denna proposition inte föreslogs några åtgärder i den av oss önskade riktningen.

I mitt anförande refererade jag till debatten för två år sedan. Utskottets dåvarande ordförande, herr Carlstein, hänvisade vid det tillfället till att den utredning som skulle tillsättas skulle behandla frågan om barnpensionens beskattning. Jag redovisade i mitt inlägg även att den dåvarande socialministern i en frågestund några dagar efter riksdagens beslut gav klart besked om att frågan inte skulle utredas. Han ansåg inte heller att det var ett problem som borde lösas. Det fördes en debatt honom och mig emellan om huruvida det var rimligt eller inte att ha kvar nuvarande ordning. Han försvarade då det gällande systemet.

Det faktum att alla partier har funnits med i utredningarna är ingen ursäkt för att man låter orättvisa system fortsätta att gälla.

I fjolårets utskottsbetänkande i detta ärende står det ungefär samma som i det nu aktuella betänkandet. Även då sades det att utskottet hade erfarit att frågan skulle prövas. Efter det att utskottet i fjol föreslog avslag på motionen har inget skett. Efter det att utskottets dåvarande ordförande, herr Carlstein, för två år sedan sade att frågan skulle utredas har inget skett. Jag dristar mig till att ifrågasätta att något kommer att ske i fortsättningen.

Jag vill betona att jag inte har fått något belägg för att det i direktiven till pensionsberedningen, som gavs hösten 1984, finns angivet att barnpensionens beskattning skall utredas av beredningen.

Min fråga till utskottsmajoritetens talesman är: Varför vill ni inte arbeta för en lösning av problemet? Varför förhalar ni en ändring i beskattningsreglerna?

Anf. 143 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Sverre Palm sade att det har gått många tåg sedan 1972. Det är ju synd att majoriteten inte har klivit på något av dessa tåg.

Man började utreda frågan om barnpensionens beskattning 1972. Sedan har det lagts fram propositioner 1977, 1979 och 1981. När en fråga börjar diskuteras kanske man känner sig osäker om hur det förhåller sig i olika avseenden. Därför hänvisar man till en utredning, som studerar hur det verkligen förhåller sig.

Jag citerade tidigare vad utredningen hade sagt 1977. Det framkom ganska tydligt att utredningen tyckte att barnpension i skattehänseende skulle jämföras med bidragsförskott.

Nå, sedan har frågan rullat vidare, och jag tycker att det är hög tid att det händer någonting. När de här barnen, som jag tidigare sagt, skall ut i feriearbete, är de precis i den åldern när man börjar bli medveten om samhället. Man börjar förstå en del av samhällsutvecklingen. Man börjar intressera sig för arbete, skatter osv.

Det är verkligen inte bra att i det läget upptäcka att det är skillnad mellan den ena kamraten, som har barnpension, och den andra, som har bidragsförskott eller underhållsbidrag, så att av två ungdomar på samma arbetsplats får den ena ut mer än den andra. Det är en olycklig start för ungdomar som egentligen inte kan förstå de tekniska finesserna med det här.

Därför tycker jag att det är särskilt angeläget att vi för ungdomarnas skull skyndar på utvecklingen. I andra sammanhang försöker man i skolan ge utbildning för massor av olika saker, för att ungdomarna skall förstå utvecklingen. Det här är ett typiskt sätt att på ett tidigt stadium rasera ett förtroende till samhället hos de ungdomar som det berör.

I de utredningar som har behandlat den här frågan har det egentligen funnits ett intresse av att jämställa barnpension med bidragsförskott. Samtidigt har det varit så att när man skall komma till skott, tycker man att det kostar. Men det finns ju en lösning som inte är dyr, och det är att låta feriearbetande ungdomar med barnpension få sin ferieinkomst skattefri. Det är en mycket liten kostnad, och det finns andra exempel på att man inom skattesystemet gör undantag för vissa former av inkomster. Därför tycker jag att detta vore en rimlig metod.

Jag undrar om man inom den socialdemokratiska gruppen, när man behandlat motionen där, har diskuterat någon konkret lösning som man skulle kunna tänka sig föra vidare till pensionskommittén.

Anf. 144 SVERRE PALM (s):

Herr talman! När man nu kräver skyndsamma åtgärder, tar jag mig friheten att ställa en fråga till folkpartiets och centerpartiets företrädare: Varför löste man inte problemet med barnpensionernas skatteregler under den borgerliga regeringsperioden? 1972 års skatteutredning, som det hänvisas till i reservationen, avlämnade ju sitt slutbetänkande 1977. Vad gjorde ni fram till 1982?

Jag kommer i dag inte att ta upp någon debatt om de orättvisor som motionären och reservanten påtalat. Sitter nu en utredning som skall lämna förslag i denna fråga, är det rimligt att vi avvaktar med debatten till dess vi har utredningens förslag, men jag vill ändå hänvisa Martin Olsson till s. 10 i kommittédirektiven. Såvitt jag fattar, gäller det som står där skattereglerna för barnpensioner också:

”Om utredningen kan komma att behandla frågor som rör sambandet mellan pensionsförmåner och beskattning av dessa, bör dock utredningen vara oförhindrad att även ta upp skattereglerna i dessa delar.”

Anf. 145 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Frågor om varför det inte löstes då och då är det alldeles onödigt att ställa. Det är ju tecken på att man inte vill göra någonting åt orättvisorna. När vi hade en icke-socialistisk majoritet var det enda gången riksdagen fattade ett positivt beslut, nämligen att överlämna den motion jag hade väckt och eventuellt fler motioner det året till en utredning. Det skedde 1979.

Så det var just då vi hade den riksdagsmajoriteten som vi fick ett positivt beslut. I övrigt har riksdagen inte fattat några positiva beslut i frågan. Det är

uppenbart att socialdemokraterna inte är intresserade av att lösa problemet, och det är beklagligt.

Frågor som man känner för kan man få ta upp många gånger i riksdagen innan man vinner bifall. Jag förutsätter att tiden kommer att arbeta för oss som jobbar med de här frågorna, men varje år som det nuvarande systemet gäller är det tyvärr väldigt många barn som drabbas, orättvist och oförklarligt.

I frågan om hurvida utredningen skall ta upp detta, kan jag bara säga att enligt socialministerns uttalande till mig för två år sedan var det inte meningen att utreda denna fråga. Den tas inte upp bland de olika punkter som vi kan se i sammanfattningen i direktiven för utredningen. Jag skall dock inte ta tiden att räkna upp de olika punkter som översynen skall gälla.

Låt mig till sist konstatera att det inte har framkommit några hållbara argument för att gå emot motionen. Alla som vill så snart som möjligt få en skattemässigt rättvis lösning för barn som förlorat en av eller båda sina föräldrar bör i kväll rösta för reservationen.

Själv blev jag faderlös när jag var två och ett halvt år, så jag kanske särskilt känner för dessa barn. Det var långt före den tid då det förekom barnpensioner och annat, men det kan ändå göra att man engagerar sig i denna fråga.

Det är beklagligt att vi har så många ledamöter i skatteutskottet som inte under alla dessa år velat sätta sig in i frågan och försöka nå en lösning. De olika möjligheterna till tekniska lösningar har vi nämnt i vår motion. Vi har sagt som ett exempel att man kan låta dem som har barnpension få ett extra avdrag vid beskattningen, ungefär som folkpensionärer. En annan möjlighet är att göra barnpensionen helt skattefri. En tredje är att göra den skattefri upp till ett visst belopp. En fjärde är att barnens ferieinkomster blir helt skattefria, och en femte att ferieinkomster blir skattefria upp till ett visst belopp. Det finns självklart också andra möjligheter, men detta är de förslag vi i motionen har tagit upp som exempel på lösningar.

Majoriteten skall inte försöka inbilla någon att det inte går att lösa denna fråga om viljan finns. Men tyvärr saknas viljan alltjämt hos skatteutskottets majoritet. Jag hoppas att riksdagens majoritet har en vilja att lösa denna fråga.

Anf. 146 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Vad som hände i skatteutredningen 1977 var faktiskt att man sade sig ha övervägt att föreslå att barnpensionen inte skall vara skattepliktig inkomst upp till nivån för bidragsförskott. Men sedan lämnade man inget förslag av det enkla skälet att man samtidigt skulle se över den ensamstående föräldrarnas ekonomiska situation. Det är inte så konstigt att man i det läget ville koppla ihop barnpensionen med den ensamstående föräldrarnas inkomst. Det är ju detta det handlar om.

Att man då sköt över bollen till den utredningen kan jag ha en viss förståelse för.

Men vad jag tycker är beklagligt i dag är att när vi nu diskuterar – för vilken gång i ordningen vet jag inte, men jag förstår av Martin Olsson att det har diskuterats många gånger tidigare – har majoriteten inget förslag till lösning.

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

*Skattefrågor rörande
ideella föreningar,
m. m.*

Man har inga tankar, inte ens någon inriktning åt vilket håll man tycker detta skall gå. Man hänvisar bara till nästa utredning. Detta känns litet bakvänt.

Under den borgerliga regeringen visste man vad man ville och hade tankar om åt vilket håll man skulle driva detta ärende. Nu finns inga tankar alls om vart man skall driva det, utan det får gå bara ut i tomma intet. Det är detta som är skillnaden och som också är beklagligt.

Anf. 147 SVERRE PALM (s):

Herr talman! Vi har inte uttalat motstånd mot lösningar, utan vi vill avvakta utredningen.

Jag vill också säga något till Britta Bjelle om skattebefrielsen. Läser man i annat utredningsarbete finner man det utskrivet att pensionerna är satta med hänsyn till att de är beskattningsbara.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 31.)

Anf. 148 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 32 om olika skattefrågor rörande ideella föreningar m. m. och beskattningen av idrottsmän.

Skattefrågor rörande ideella föreningar, m. m.

Anf. 149 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Ideella föreningar och de som verkar inom ideella föreningar gör ett mycket stort arbete och fina samhällsinsatser. De ideella föreningarna skall naturligtvis i görligaste mån slippa att syssla med byråkratiska och administrativt betungande arbetsuppgifter. I det sammanhanget är naturligtvis skatte- och avgiftsregler ett problem för många ideella föreningar, inte minst inom idrottsrörelsen. Det vet vi genom den debatt som ägt rum under det senaste året och som ju inte bara gällt skatter utan också hur socialförsäkringsavgifter skall debiteras och tas ut.

Utskottet tycker i sin helhet att man bör utreda och se över beskattningen av ideella föreningar och har sedan länge ställt detta krav, men med tanke på att man i samma utredningsarbete också skulle ta hänsyn till stiftelsernas skattemässiga situation har detta dragit ut på tiden. Mot den bakgrunden är det emellertid inte rimligt att ha ett så lågt grundavdrag som 15 000 kr. för de ideella föreningarnas beskattningsbara inkomst. Det bör, som framhålls i reservation nr 1, i avvaktan på denna översyn höjas till ett och ett halvt hasbelopp.

Genom att höja grundavdraget till denna nivå och se till att det de facto också är inflationskyddat kan man på ett bättre sätt undvika det krångel som förekommer på grund av olika inkomstskatteregler. Den översyn som skall göras skall naturligtvis också ta upp andra skatteregler. Jag kan exempelvis tala om – vilket kanske inte är känt för alla – att mervärdeskatt tas ut av idrottsföreningar i de fall där man har reklamskyltar som inte är fast

anbringade, exempelvis fastskruvade på väggen, i en idrottshall. Är de däremot fastskruvade utgår ingen mervärdeskatt, eftersom de då räknas som byggnadstillbehör. En mängd sådana förhållanden ställer till problem för idrottsföreningarna liksom naturligtvis också för andra föreningar. Det är således inte bara inkomstskatterna som det gäller, men under alla förhållanden bör en höjning av gränsen för grundavdraget till ett och ett halvt basbelopp ske.

I betänkandet tas också upp en del andra frågor, som är mer specifika. I reservation 2 föreslår vi moderater att man skall tillåta stiftelser som är skattebefriade att fondera 50 % av sin nettoavkastning. Motivet för att tillåta en högre fondering är att se till att stiftelserna har en möjlighet att inflationsskydda sitt kapital. De har ju ett samhällsnyttigt ändamål och bör därför ha möjlighet att göra sådana avsättningar att deras nettobehållning kan säkerställas. Det är också vad som yrkas i reservation nr 2.

Vad gäller beskattningen av idrottsmän och andra inom idrottsrörelsen verksamma, som tränare eller ledare, med rätt små ersättningar för detta arbete, uppkommer frågan hur man skall ta hänsyn till de kostnader som uppkommer i verksamheten. Det gäller utgifter för sådant som skor och träningsoveraller och diverse andra små kostnader som det är svårt att samla kvitton på. Slitaget är stort – inte minst skor kostar mycket både för fotbollsspelare och för andra och förslits i mycket snabb takt. Det kan ofta vara problem vid taxeringsnämndernas bedömning av dessa avdrag.

Mot den bakgrunden infördes för några år sedan regler om ett schablonavdrag på maximalt 3 000 kr. Sedan dess har emellertid kostnaderna för den utrustning det gäller ökat, och det finns enligt moderaternas uppfattning anledning att höja schablonavdraget till 5 000 kr., vilket yrkas i reservation nr 3.

Vi har slutligen, herr talman, i många sammanhang lagt märke till hur svenska idrottsmän som har höga inkomster tvingas flytta utomlands för att undvika den mycket höga marginalbeskattningen av inkomster i Sverige. Det här är naturligtvis ett problem för hela samhället och gäller inte bara idrottsmän. Det är också och kanske i än högre grad negativt för samhällsekonomin vad gäller tekniker, forskare och vetenskapsmän. Men problemet är gemensamt, och det är de höga marginals-katterna som är den grundläggande orsaken.

Långsiktigt löser man naturligtvis detta problem enbart genom att sänka marginals-katterna. I avvaktan på att man gör detta bör emellertid bättre möjligheter till inkomstutjämning införas än vad som finns för närvarande, när man i varje enskilt fall måste välja mellan att ta pensionsförsäkringar eller att på annat sätt få möjlighet till en inkomstutjämning. Det finns anledning att regeringen snabbt lägger fram förslag till sådana ändringar av skattereglerna för dessa idrottsutövare att de faktiskt kan stanna kvar i Sverige.

Jag yrkar mot bakgrund av vad jag anfört bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 4.

Anf. 150 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande 1985/86:32 handlar om ideella föreningar och deras skattesituation. Ideella föreningar som verkar för ett

allmännyttigt ändamål och dessutom i princip är öppna för alla är befriade från inkomstbeskattningen, men är skattskyldiga för fastigheter och rörelse. Till allmännyttiga ideella föreningar räknas sådana vilkas huvudsakliga ändamål är religiöst, välgörande, socialt, kulturellt, politiskt eller liknande. Även föreningar som syftar till att främja vård och uppfostran av barn är s. k. allmännyttiga. Hit räknas alltså idrottsföreningar av alla slag, studieförbund, nykterhetsföreningar, politiska partier m. fl. organisationer.

Inkomst av rörelse är skattepliktig men kan vara skattefri för dessa föreningar, om inkomsten huvudsakligen härrör från verksamhet som har naturlig anknytning till föreningens allmännyttiga ändamål. Exempel på sådan inkomst är entréavgifter i samband med föreningens aktiviteter, försäljning av böcker, reklam, märken, affischer, m. m. om detta sker utan vinstsyfte. Skattefrihet föreligger inte när försäljningsverksamheten kan anses ha blivit kommersiellt bedriven. Då blir denna kommersiella del en särskild skattepliktig förvärvskälla för föreningen. Klara exempel är när föreningen bedriver butikshandel eller permanent servering. I och för sig kan kommersiellt bedriven försäljningsverksamhet omfattas av skattefrihet, om den har en naturlig anknytning till den ideella verksamheten, t. ex. om huvudsyftet är att ge service åt medlemmarna. Exempel på detta är när musikföreningar tillhandahåller medlemmarna noter och studieförbunden böcker.

Den gränsdragning mellan skattepliktiga och icke skattepliktiga rörelseinkomster som jag nu beskrivit är många gånger mycket svår. Mot den bakgrunden får ideella föreningar i dag från den taxerade inkomsten göra ett grundavdrag på 15 000 kr. Höjningen av grundavdraget till 15 000 kr. hösten 1984 syftade till att undanröja problem för föreningar med smärre skattepliktiga rörelseinkomster. Erfarenheten visar emellertid att gränsdragningsfrågan alltjämt kvarstår för många föreningar. Dessutom har föreningarna, särskilt ungdomsorganisationerna, en svår ekonomisk situation. För att undvika en olämplig beskattning anser vi i folkpartiet att grundavdraget bör höjas till ett och ett halvt basbelopp. Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Herr talman! Idrottsrörelsen är vårt lands största folkrörelse. Direktsända idrottstävlingar tillhör de populäraste programpunkterna bland radiolyssnare och TV-tittare. Våra mest kända idrottsstjärnor spelar en stor roll som stilbildare för ungdomar. Idrottsstjärnor som har nått världstoppen verkar ytligt sett ha ett mycket tillrättalagt liv. Bl. a. får vissa av dem stora ekonomiska ersättningar för sina prestationer. Men hur ser hela bilden ut för en framgångsrik idrottsstjärna? Vägen till den idrottsliga toppen är ofta lång och mödosam. I de flesta sportgrenar måste den specialiserade träningen sättas in så tidigt i livscykeln att skolgång och utbildning blir lidande. Det är ett fåtal av dem som nått världstoppen som orkat med en yrkesutbildning vid sidan av sporten. Den tid som en toppidrottsman står på höjden av sin prestationskurva är förhållandevis kort, och många får problem när de skall återvända till vardagen och skaffa sig utbildning och arbete.

En idrottsstjärna i världstoppen i de massmediatraktiva grenarna får, som tidigare nämnts, under en kort tid höga inkomster. Dessa idrottsstjärnor kan på grund av de svenska skattelagarna inte fördela sin inkomst under en

längre tid. Följden blir oftast att dessa idrottsstjärnor emigrerar till något annat land med förmånligare skatteregler än vad vi har i Sverige. Många av dessa idrottsstjärnor vill stanna i Sverige, och vi vill att de skall stanna i Sverige, men vi medverkar inte till att de kan få en rimlig möjlighet att fördela sina inkomster över tiden. En tänkbar metod vore kanske att inrätta ett samlingskonto som kunde disponeras och beskattas som de nuvarande s. k. skogskontona.

Vi i folkpartiet anser att riksdagen skall medverka till en kartläggning av olika alternativa lösningar på de påtalade problemen, och därför ber jag att få yrka bifall till reservation 4.

Anf. 151 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande 1985/86:32 tar upp skattefrågor rörande ideella föreningar och beskattningen av idrottsmän.

Betydelsen av den insats som de ideella föreningarna utför i Sverige kan inte nog understrykas. Arbetet bland ungdomar har en fostrande, uppbyggande och förebyggande effekt, både fysiskt och psykiskt.

Enligt en rapport från statens ungdomsråd 1981 fanns det då ca 4 miljoner medlemskap bland ungdomar under 25 år, anslutna till ca 39 000 lokalavdelningar i landet, varav idrottsrörelsen var störst med ca 2,8 miljoner medlemskap. Det finns anledning att tro att antalet är ungefär lika stort i dag.

Omräknat i kommunala fritidsledartjänster uppskattade man detta år värdet av ledarinsatserna till ca 6 miljarder kronor. Detta arbete utförs till största delen ideellt och utan ersättning. Samma år var kostnaderna för all anställd personal inom den kommunala fritidssektorn 1,3 miljarder kronor. Genom denna jämförelse blir det lättare att förstå vilken insats som utförs i föreningslivet.

Dessa ledare och funktionärer har åtagit sig sina uppgifter på grund av ett stort intresse för föreningens verksamhet och för arbete med ungdomar. På grund av de komplicerade skatte- och avgiftslagarna, t. ex. den samordnade uppbörden av socialavgifter från arbetsgivare och bevakningen av schablonbeloppsgränsen, kontrolluppgifter och mervärdeskattefrågor, tvingas många av dem emellertid att i stället syssla med byråkrati och skattefrågor. Dessa regler drabbar stora och små föreningar med samma tyngd som landets företag. Reglerna är inte anpassade till det ideella föreningslivet och får olyckliga negativa konsekvenser för dess verksamhet, vilket inte kan vara meningen.

Jag vill med detta ytterligare betona vikten av att det arbete som för närvarande bedrivs inom justitiedepartementet för att klara ut de civilrättsliga frågorna kring stiftelserna verkligen ger resultat snarast, för att det beslutade utredningsarbetet kring ideella föreningars och stiftelsers skatteproblem skall kunna påbörjas inom kort.

I avvaktan på denna utredning kan man ändå vidta någon åtgärd för att underlätta för hårt pressade ideella föreningar. Den år 1984 beslutade höjningen av grundavdraget till 15 000 kr. är t. ex. otillräcklig, och detta bör höjas till 1,5 basbelopp, dvs. drygt 30 000 kr. Trots de anvisningar och den information som riksskatteverket ger beträffande gränsdragning mellan skattepliktiga och icke skattepliktiga rörelseinkomster för allmännyttiga

ideella föreningar är ändå gränsdragningen svårbedömd, och därför är höjningen motiverad.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Vi har många idrottsmän och idrottskvinor här i Sverige som är mycket framgångsrika på det internationella planet. Under några år kan t. ex. våra tennisstjärnor och slalomåkare få extremt höga inkomster. Vi svenskar får en högklassig och spännande TV-underhållning, och deras prestationer bidrar också till att marknadsföra Sverige utomlands.

För att få behålla en rimlig del av inkomsterna tvingas många av dessa idrottsmän att flytta utomlands. Bl. a. i en centermotion tas de här problemen upp. Motionärerna yrkar på att skattereglerna för dessa idrottsstjärnor ändras så att inkomsterna kan fördelas över en längre period. De möjligheter till pensionsavsättning och till att genom avtal fördela mottagandet av inkomsten över mer än ett år som utskottets majoritet hänvisar till erbjuder inte tillräckliga möjligheter till fördelning över åren för inkomster av den storlek som det är fråga om här.

De allra flesta av de idrottsmän som väljer att flytta utomlands säger sig vilja bo kvar i Sverige om skattereglerna kunde ändras. I lördags medverkade statsminister Ingvar Carlsson i ett sportradioprogram, och på en direkt fråga visade han stor förståelse för problemet och ställde sig positiv till en översyn av reglerna. Jag kan bara hoppas att utskottsmajoriteten kommer att ta intryck av statsministerns förståelse för frågan.

Problemet skulle kunna lösas på ett ganska enkelt sätt genom att konton liknande systemet med skogskonto infördes.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 152 KJELL NORDSTRÖM (s):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 32 behandlar utskottet motioner rörande beskattningen av stiftelser och ideella organisationer. Samtidigt tar utskottet upp vissa skattefrågor som rör idrottsmän. Jag vill inledningsvis poängtera idrottsrörelsens betydelse för en aktiv och meningsfull fritid. Inte minst gäller detta den omfattande ungdomsverksamheten som bedrivs i våra idrottsföreningar. I de flesta fall sköts denna verksamhet helt ideellt av våra ledare, och utan dessa ideella krafter skulle inte idrottsrörelsen i dag vara den stora och betydelsefulla rörelse den är.

Det ideella engagemanget är helt nödvändigt för idrottsrörelsens framtid.

I jämförelse med regelrätt kommersiell verksamhet är idrottsföreningarna på många sätt skattemässigt gynnade.

För det första betalar de ingen inkomstskatt för den ideella verksamheten.

För det andra har grundavdraget för föreningars kommersiella verksamhet nyligen höjts från 2 000 till 15 000 kr.

Vidare har denna riksdag beslutat slopa skatten på varulotterier, i syfte att förenkla för de föreningar som bedriver dessa lotterier. Skatten uppgick till 17 milj. kr. Detta borde ge idrottsföreningar och andra folkrörelser som anordnar lotterier bättre möjligheter att konkurrera om lottköparna.

Det kan dessutom vara intressant att notera det förslag som mervärdeskattekommittén lämnat. Om det förverkligas löser det flera problem för många föreningar.

I detta sammanhang kan det påpekas att arvsskattefrågorna utreds av arvs- och gåvoskattekommittén och att vissa frågor rörande reklamskatten redan övervägs inom finansdepartementet.

Det bör också noteras att riksförsäkringsverket gett ut en broschyr om skatter och avgifter för de ideella föreningarna. Åtminstone vad jag känner till från min hemstad Skara har denna broschyr gjort det bra mycket lättare för föreningsledarna att hantera de ibland komplicerade skattefrågorna.

Vidare har riksskatteverket klarlagt vissa gränsdragningsproblem, så att beskattning av verksamheter som grundar sig på ideella insatser av medlemmar i görligaste mån undviks.

Trots att olika åtgärder har vidtagits under senare tid för att underlätta de ideella föreningarnas situation vid beskattningen tycker vi att det sedan länge planerade utredningsarbetet rörande skattefrågor för de ideella organisationerna måste komma till stånd snarast.

Riksidrottsförbundet har tillsatt en egen utredning om dessa frågor, och vi anser att de förslag till förändringar som idrottsrörelsen själv kommer fram till skall prövas i det kommande utredningsarbetet.

Herr talman! Så över till motionerna om skattesituationen för stiftelser.

Skattesituationen för stiftelser är i stor utsträckning beroende av att vissa civilrättsliga frågor kan klarläggas. Arbetet med detta bedrivs med förtur inom justitiedepartementet, och avsikten är att en departementspromemoria skall läggas fram före halvårsskiftet 1986.

Utskottet kan inte annat än beklaga att det inte gått att få fram denna promemoria tidigare, eftersom detta lagstiftningsarbete är av grundläggande betydelse för att även skattefrågorna skall kunna tas upp till en samlad bedömning. Utskottet utgår därför från att en utredning om skattefrågorna kan tillsättas så snart vi ser konturerna till de nya civilrättsliga reglerna.

Med hänvisning till vad jag nu redogjort för avstyrker utskottet utredningsyrkandena i motioner och reservationer i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

Herr talman! De övriga frågor som jag kort skall redogöra för är åtminstone delvis av den art att de kommer att behandlas i det kommande utredningsarbete som jag tidigare nämnt.

När det gäller grundavdraget vill jag än en gång konstatera att detta höjdes så sent som 1984 från 2 000 till 15 000 kr. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet yrkandena om en omedelbar uppräknings av detta avdrag. I avvaktan på utredningsarbetet avstyrker utskottet också de yrkandena om ändringar i grunderna för beskattning av stiftelser som framställts i två motioner.

Idrottsrörelsen berörs på olika sätt av beskattningen av idrottsmän och olika funktionärer.

I en reservation anförs att man vill höja schablonavdraget för idrottsmän. Enligt vad utskottet känner till har riksskatteverket redan fått framställningar från idrottsrörelsen med begäran om detta. Någon åtgärd från riksdagens sida angående detta avdrag kan därför inte anses påkallad.

I tre motioner och en reservation yrkas att möjligheterna till inkomstutjämnings förbättras för idrottsstjärnor som under en kort tid åtnjuter höga inkomster. Syftet med motionerna är bl. a. att motverka att sådana idrottsmän flyttar till annat land.

Utskottet erinrar om att gällande regler erbjuder möjligheter till inkomstutjämning genom pensionsförsäkring eller genom förskjutning av beskattningen till senare år, exempelvis genom avtal om en årlig fördelning av de ersättningar som utgår.

Utskottet har i andra sammanhang ställt sig avvisande till olika krav som framställts om ökade möjligheter till en mer allmän resultatutjämning och finner inte att några bärande skäl föreligger för en särbehandling av idrottsstjärnor. Utskottet avstyrker således också dessa motionsyrkanden.

Herr talman! Med vad jag nu anfört yrkar jag avslag på reservationerna och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 153 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Redan när grundavdraget vid beskattning av ideella föreningsinkomster höjdes till 15 000 kr. hävdades att detta var ett alldeles för litet belopp. Erfarenheterna har visat ett det var en riktig bedömning. Avdraget bör därför höjas till ett och ett halvt basbelopp. Detta är naturligtvis en bedömningsfråga, men det måste vara ovedersägligt att man undviker problem genom den höjning som föreslås.

Schablonavdraget för idrottsutövare fastställdes till maximalt 3 000 kr. år 1980. Den föreslagna höjningen till 5 000 kr. skulle komma att tillämpas för inkomståret 1987. Med hänsyn till penningvärdets utveckling och kostnadsutvecklingen när det gäller idrottsredskap är det ganska logiskt att tänka sig en sådan höjning – det tror jag att Kjell Nordström måste medge. Det har alltså gått sju år, och förslaget avser en höjning från 3 000 till 5 000 kr. Höjningen föreslås framför allt i syfte att åstadkomma en förenkling, inte i syfte att uppnå en skattefrihet för dessa inkomster.

När det gäller inkomstutjämningen skulle jag vilja ställa en fråga till Kjell Nordström. Kjell Nordström anser att en skogsägare som vid en avverkning får stora inkomster av sitt skogsbruk skall ha möjlighet att fördela dessa inkomster. Denna möjlighet anses t. o. m. vara ett så viktigt instrument att det i morgon lär läggas fram förslag om regler för att förbättra skogskontoav-sättningen. Det här är en inkomstutjämning som behövs på grund av de höga marginalsatserna. Men om vi nu har idrottsstjärnor som under en kort tid tjänar mycket pengar och som beskattas mycket hårt om de bor kvar i Sverige, vad är det då som gör att dessa idrottsmän och idrottskvinnor inte skall få göra en inkomstutjämning? Det bästa vore naturligtvis att sänka marginalsatserna kraftigt, men i avvaktan på det finns det all anledning att göra den förändring vi föreslår.

Jag vill också fråga Kjell Nordström: Finns det inte när det gäller allmännyttiga stiftelser anledning att acceptera ett förslag om fondering som syftar till att stiftelserna skall kunna behålla värdet av sitt kapital intakt?

Anf. 154 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Kjell Nordström hänvisar till en broschyr som riksskatteverket har gett ut, som skulle förklara gränsdragningen mellan beskattade och inte beskattade rörelseinkomster. Den har säkert underlättat arbetet, och den är säkert bra och har gjort en hel del nytta för föreningarna. Men det finns ändå gränsdragningsproblem kvar. Dessutom anser vi att grundavdra-

get är för lågt satt från början och bör höjas till ett och ett halvt basbelopp.

När det gäller inkomstutjämning hänvisar Kjell Nordström till utskottets skrivning att man kan göra en viss fördelning genom avsättning till pensionsförsäkring och uppskjutande av mottagande av inkomster till senare år. Men Kjell Nordström måste ändå förstå att det inte är någon reell lösning för människor som under en kort period har inkomster av den storleksordning som det här är fråga om.

Vi har i centerpartiet vid flera tillfällen motionerat om ett konto av samma modell som skogskontot, som vi kallar privat investeringskonto. Ett konto av en sådan modell skulle lösa de här problemen för inkomsttagare av många slag – fler än idrottsstjärnorna.

Jag kan upprepa vad statsministern sade i radio i lördags, där han visade mycket stor förståelse för dessa problem. Han sade sig vara positivt inställd till en översyn av dessa frågor.

Anf. 155 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Kjell Nordström pratar om att de ideella organisationerna har förmånliga skatteregler och börjar med att säga: De betalar ingen inkomstskatt på sin verksamhet. Jag för min del tycker inte att det skall ses som en förmån. Jag anser att det skall ses som en rättighet för ideella föreningar, där ideellt arbete läggs ned och det inte är fråga om rörelseinkomst. Jag vet inte om Kjell Nordström delar denna min inställning.

Sedan till detta att de ideella föreningarna har rätt till ett grundavdrag, som höjdes 1984. Det är alldeles utmärkt att det har höjts från 2 000 till 15 000 kr. Men det är fortfarande svårt att göra gränsdragningar, exempelvis vid försäljning av olika saker för en idrottsförening. Ju större en idrottsförening är, desto svårare är det att dra gränsen och bestämma när en försäljning övergår till att vara ren butiksförsäljning. Man måste också tänka på att inte ta in vinst vid försäljning av exempelvis märken.

Om man skulle höja grundavdraget för de ideella organisationerna när det gäller rörelseinkomster till ett och ett halvt basbelopp rör det sig fortfarande om mycket litet pengar, drygt 30 000 kr. Men om man låter föreningarna behålla ett sådant belopp obeskattat kan man ändå påverka ungdomsverksamhet eller annan verksamhet i den ideella föreningen mycket positivt. Dessutom kostar det inte så oerhört mycket. Jag kan därför inte förstå varför inte majoriteten i utskottet tycker att detta är en rimlig utväg. Det är utmärkt att frågan är föremål för utredning, men det är felaktigt att hänvisa till det när man inte vill bifalla förslaget. Detta är en väg som vi redan har gått in på när grundavdraget höjdes till 15 000 kr. Vi vill höja det till ett och ett halvt basbelopp. Det behövs inte så mycket utredning för att komma till skott på den punkten.

När det sedan gäller idrottsstjärnorna och deras inkomster tycker jag att vi är privilegierade i Sverige som är ett mycket litet land och ändå har så "många" framgångsrika idrottsstjärnor. Vi borde vara stolta och vilja att de skall bo i Sverige som fullvärdiga medlemmar av det svenska samhället. Men det förutsätter att vi har sådana skatteregler att de faktiskt kan stanna här. Det säger sig självt att pensionsförsäkringssystemet inte räcker till för dem som tjänar väldigt mycket pengar under några få år. Vi vet också att det är vad idrottsstjärnorna själva anser.

Min fråga till Kjell Nordström är därför: Vill ni inte behålla dessa idrottsstjärnor i Sverige? Vill ni inte medverka till att vi skapar sådana regler att det blir möjligt?

Anf. 156 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tror att vi egentligen är mer överens än vad som framgår av debatten.

Jag sade tidigare att en utredning kommer att se över reglerna och att Riksidrottsförbundet har lämnat en diger önskelista. Jag sade också att man noggsamt kommer att diskutera de krav som idrottsrörelsen har framfört.

Men det finns naturligtvis problem. Det är inte så enkelt som att bara öka grundavdraget. Det var ett företag i Stockholm som hade bytt kontor och skulle flytta sina möbler. Några av de anställda fick reda på att företaget hade fått in en offert från en flyttfirma som skulle göra jobbet för 40 000 kr. De gick till sin idrottsförening och talade om det, och föreningen lämnade in ett anbud på 20 000 kr. Den näringsidkaren tyckte nog att grundavdraget skulle ha varit ett annat.

Men jag tycker det är riktigt att man ser över grundavdraget för att få bort problemen för speciellt de mindre föreningarna. Bo Lundgren sade tidigare att många ledare reagerar mot byråkratin när de sitter hemma vid köksbordet och sköter det här jobbet. Det kan jag förstå, och jag hoppas att utredningen ger resultat.

Vi skall inte diskutera skogskontot i dag, men skogskontot har vi för att skogsägarna skall utnyttja sina skogstillgångar. Vi har inte så stora bekymmer att få idrottsstjärnorna att utnyttja sina talanger, men det var naturligtvis inte det som Bo Lundgren menade.

Jag tycker att vi skall vara stolta över våra idrottsstjärnor. Och de är säkert stolta över Sverige, för när de har varit ute en sväng kommer de hem och engageras i det statliga turistrådet för att göra reklam för hur bra det är i Sverige.

Som jag framhöll tidigare kommer frågan om stiftelser att tas upp till behandling, och då kommer man också att se över de problem som Bo Lundgren tog upp om kapital och procentsats.

Anf. 157 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag skall nöja mig med att ta upp en aspekt – inkomstutjämnningen för idrottsutövare. I övrigt hänvisar jag till vad som har sagts tidigare av mig och även av Marianne Andersson och Britta Bjelle.

Kjell Nordström sade att det är skillnad mellan idrottsutövare och skogsägare. Det är jag fullt medveten om. En idrottsutövare tjänar pengar i Sverige men kanske mest utomlands, och han utnyttjar naturligtvis också sin möjlighet att göra det. Skogsägaren, säger Kjell Nordström, avverkar inte om han inte har möjlighet att avsätta pengar på skogskonto. Det visar i och för sig effekterna av de höga marginalskatter som vi har. Det är de som hindrar avverkningen. Det var bra att vi fick ett sådant erkännande. Men vi skall ta skogsdebatten senare.

Det finns en stor skillnad mellan skogsägaren och idrottsutövaren. Den senare kan flytta från Sverige. Det är inte särskilt lätt för skogsägaren att

flytta från Sverige. Trots att skogsägaren finns i Sverige måste man ha skogskonto, säger Kjell Nordström, för att han skall avverka i rimlig omfattning. Det beror på att skatterna är så höga.

Idrottsutövarna flyttar från Sverige därför att skatterna är för höga. Även om någon enstaka flyttar hem – och det är bra att så sker – är det bara att konstatera att vederbörande under ett antal år har skattat för sina inkomster i andra länder. Det är ju hundratusentals kronor, sannolikt miljoner, som har försvunnit från Sverige på det viset. Och det finns ännu fler idrottsutövare som ger sig i väg på löpande band så fort deras inkomster blir tillräckligt stora, därför att vi har så högt skattetryck i Sverige och därför att vi saknar inkomstutjämningsmöjligheter.

Men, Kjell Nordström, om nu skatterna är så höga att vi måste ha skogskonto för att få till stånd en tillräcklig avverkning, vore det då inte rimligt att tänka sig en inkomstutjämningsmöjlighet för idrottsutövare de år då de har toppinkomster? De flyttar ju från Sverige annars. Det är uppenbart.

Anf. 158 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Kjell Nordström var inne på anbudsförfarandet. Det är klart att den ideella föreningen kan lämna ett lägre anbud eftersom den har gratis arbetskraft. Kjell Nordström kanske tycker att den inte skall ha gratis arbetskraft. Det är ju skälet till att det går att göra på det här sättet.

Även om det inte förhöll sig så, är det intressant att höra vad Kjell Nordström säger. Det finns faktiskt ingen regel som man inte skulle kunna gå förbi på ett eller annat sätt. Jag kan från mitt jobb berätta om mängder av situationer där man utnyttjar systemet och kringgår regler på ett eller annat sätt. Vi vet att det, utöver de rent kriminella sidorna, finns många sätt att kringgå bestämmelserna i skattesystemet.

Det går aldrig att ha regler som är så heltäckande att inte någon skulle utnyttja systemet. Det måste man leva med. Man måste lära sig att acceptera att en del gör det. Men i det fall som föredrogs här handlade det om den fria arbetskraft som idrottsföreningar har, och jag hoppas att Kjell Nordström inte har någonting att invända mot att det är så.

Sedan gällde det idrottsstjärnor som återvänder till Sverige. Jag sade i mitt tidigare inlägg att svenska idrottsstjärnor som regel vill bo kvar i Sverige, och åtminstone vi i folkpartiet vill att de skall göra det. Men man måste medverka och hjälpa till så att de kan göra det också. Jag menar att majoriteten inte gör det. Man visar ingen klar inriktning, hur man skall göra för att lösa idrottsstjärnornas problem. De är en tillgång för Sverige. Det är en skyldighet vi har att se till att de också kan stanna i Sverige.

Anf. 159 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Kjell Nordström hänvisade till den här utredningen som skall komma till stånd, och han beklagade att den blivit försenad. Vi kan ju allihop tycka att det är tråkigt och att den bör komma i gång och bli färdig så fort som möjligt. Men jag menar att man under tiden måste kunna göra någonting för idrottsföreningarna.

Det kanske kan finnas något exempel på snedvriden konkurrens där en

näringsidkare känner sig litet trampad på tårna. Men i det stora hela tror jag att de exemplen är mycket få. Det är ju fråga om att man skall ha människor som verkligen lägger ned sin fritid på att göra ett sådant här arbete. Jag tror att Kjell Nordström i högsta grad förstör det här problemet. Den höjning till ett och ett halvt basbelopp som vi yrkar på är högeligen berättigad.

Jag kan bara anknyta till ett exempel från 1981 där man gjorde beräkningar som visade att ledarinsatserna värderades till ungefär 6 miljarder kronor – ideellt arbete motsvarande det löneläget presterades av dessa ideellt arbetande föreningsledare.

Kjell Nordström säger att idrottsstjärnorna ändå kommer tillbaka till Sverige. Underförstått: vi behöver inte göra någonting, de kommer ändå. Det är klart att de gör det, Kjell Nordström. De är ju svenskar. Det är klart att de känner att de vill komma tillbaka till Sverige. Skall vi då kallt beräknande sitta och inte vidta några åtgärder för att underlätta för dem och låta dem slippa komma i den här valsituationen, detta dilemma som samtliga idrottsmän med höga inkomster hamnar i? Vi skulle kunna göra någonting positivt för dem i stället och visa vår uppskattning.

Anf. 160 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi skall inte fortsätta att diskutera skogskonton, för det gäller idrottsstjärnor. Om man skall göra regler är det klart att de bör omfatta alla, och det finns fler grupper än idrottsstjärnor som under kort tid tjänar mycket pengar. Inom idrottsrörelsen har man föreslagit ett system med någon form av fondering, och utredningen skall naturligtvis ta hänsyn till de olika förslag som kommer in från Riksidrottsförbundet. Det är möjligt att man kan tänka sig att justera något, men det är viktigt att vi i riksdagen utformar regler som gäller alla, inte bara idrottsstjärnor.

Britta Bjelle sade att man har gratis arbetskraft, och det är naturligtvis riktigt. Jag ville bara peka på de bekymmer som kan uppstå vid införandet av sådana här regler. Jag har förstått att utredningen även kommer att ägna sig åt denna fråga. Det viktigaste, som jag ser det, är att de mindre idrottsföreningarna skall slippa en massa byråkrati och att reglerna skall städa undan en hel del arbete för både idrottsledare och skattemyndigheter. Det gäller speciellt de mindre föreningarna. De större med egen administration klarar nog av detta själva.

Marianne Andersson tyckte att vi borde kunna göra något under tiden. Jag sade inledningsvis att vad gäller reklamen har riksskatteverket lagt fram en promemoria som nu övervägs inom finansdepartementet. Redan under detta år har vi beslutat att ändra gränsen vad gäller mervärdeskatten från 10 000 till 30 000 kr. Det betyder mycket för många små idrottsföreningar som kanske säljer litet godsaker under matcherna.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 161 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Av den här debatten kan man lätt få intrycket att svenska folket är uppskattat utöver förtjänst. Jag tycker att debatten har varit oerhört snäv och begränsad. Den har egentligen handlat om på vilket sätt man skall kunna utöka skattefrälset i det svenska samhället. Med tanke på de stora

fördelningsproblem vi har kvar att lösa i det svenska samhället är en sådan debatt alltför begränsad.

Jag skall i stället ta upp en annan mera fördelningspolitisk aspekt på skatteproblemen. Det är just de fördelningspolitiska aspekterna vi måste ta itu med på allvar i vårt land.

I motion 1985/86:Sk212 har jag tillsammans med tre andra socialdemokrater begärt en särskild översyn av beskattningsreglerna för stiftelser.

I sitt utlåtande över motionen skriver utskottet bl. a.: "Utskottet kan inte annat än beklaga att det civilrättsliga lagstiftningsarbetet av olika skäl åter har blivit fördröjt. — — — Utskottet utgår nu från att de grundläggande linjerna i den kommande regleringen av de civilrättsliga frågorna kommer att klarna inom en nära framtid och förutsätter att en utredning om skattefrågorna i samband därmed tillsätts snarast möjligt."

Tillåt mig, herr talman, att som luttrad motionär i denna fråga uttrycka en förhoppning att skatteutskottet den här gången inte skall ha burit sitt svärd förgäves. Detta har nämligen varit ett långt lidandes historia. Efter att ha arbetat i åtta år utan att nå något som helst resultat insomnade 1975 års stiftelseutredning stilla 1983. I den promemoria som 1983 överlämnades av utredningens närmast sörjande — det kan väl dess ordförande sägas vara — sägs bl. a.: "Utredningens arbete har visat att nuvarande stiftelselagstiftning i många avseenden är otillfredsställande. Frånvaron från en heltäckande civilrättslig reglering av stiftelseinstitutet framstår också som en brist. Utredningen anser det angeläget att arbetet med tillskapandet av en stiftelselag får fortsätta."

Och nog har det arbetet fått fortsätta! Det har runnit mycket vatten under broarna, och fortfarande har vi inte sett något resultat.

Stiftelser är en anonym komplex storhet i svensk ekonomi. Uppfattningarna om hur många stiftelser det finns i Sverige eller hur stora värden de förfogar över varierar kraftigt. Att det rör sig om mångmiljardbelopp torde stå utom alla tvivel. Insynen i stiftelser är begränsad eller i många fall helt obefintlig. Den politiska viljan att reformera den otidsenliga stiftelselagstiftningen har hittills varit mycket liten.

Man kan uppskatta antalet stiftelser i vårt land till 51 000, och de förvaltar en förmögenhet som i varje fall inte understiger 50 miljarder kronor. Det saknas som sagt en ingående civilrättslig lagstiftning beträffande stiftelser. En sådan lagstiftning skulle tjäna många olika ändamål. Låt mig bara anföra ett par exempel.

För s. k. allmännyttiga stiftelser gäller skattefrihet om man använder minst 80 % av avkastningen under en femårsperiod till allmännyttiga ändamål eller, som det heter, "högt kvalificerat behjärtansvärt syfte". Tolkningen av vad som är allmännyttigt och behjärtansvärt är dock långt ifrån enhetlig. Det kan röra sig om vetenskaplig forskning, utbildning av fattiga men begåvade ynglingar från Gotland eller fattiga ädlingars rätt till underskottsavdrag.

Det finns alltså ett konglomerat av stiftelser. Vi saknar en överblick och en enhetlig lagstiftning. Jag kan anföra ett annat exempel för att belysa att någonting måste vara fel.

I nordvästra Skåne finns en stiftelse som heter Gyllenstiernska Krapperrupsstiftelsen. Det är en avläggare till Krapperrups fideikommiss med anor

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

Kilometerskatten
m. m.

från 1700-talet, och den verkar *formellt* – jag stryker under det med ett tjockt streck – som en ideell stiftelse. Enligt stadgarna, som godkänts av Kungl. Maj:t 1967, har stiftelsen till ändmål:

1. att främja barns och ungdoms vård och uppfostran,
2. att lämna understöd åt behövande ålderstigna, sjuka och lytta och
3. att främja vetenskaplig forskning.

I stadgarnas 16 § heter det bl. a.: "Det skall vara stiftelsen angeläget att behålla ett gott förhållande till alla anställda och arrendatorer, – – – förhålla sig som en fader för sina barn och som en kristen för sin nästa."

För att det här inte skall missuppfattas vill jag avslutningsvis säga att jag tycker det är väsentligt att vi har kvar en möjlighet att i stiftelseform bedriva viss ideell verksamhet i det svenska samhället, under förutsättning att det sker under ideella betingelser, men att näringsverksamhet, företagsverksamhet och industriell verksamhet skall bedrivas i företagsform och inte med möjligheter att undgå beskattning. Ju fler skattefränsen vi skapar i det svenska samhället, desto större blir skattebelastningen på de vanliga löntagarna, de som inte har möjlighet att med skatteplanering av olika slag undandra sig sitt solidariska betalningsansvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 31.)

Anf. 162 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 31 om kilometerskatten m. m.

Kilometerskatten m. m.

Anf. 163 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande 31 behandlar proposition 92 om kilometerskatten. Man kan säga att det i huvudsak rör frågan om kilometerskattens vara eller icke vara.

Kilometerskatten infördes 1974 och blev snart föremål för en hel del kritik. Det ledde till att regeringen 1979 tillsatte en utredning som kallades vägtrafikskatteutredningen. Denna utredning skulle utvärdera kilometerskattesystemet och samtidigt bedöma alternativa skatteformer.

I december 1984 överlämnade utredningen ett betänkande som kallas Kilometerskatt eller brännoljeskatt. Som framgår av titeln till betänkandet var en särskild skatt på brännolja det enda alternativ till kilometerskatten som utredningen tog upp till närmare behandling.

Enligt propositionen har nu finansministern liksom majoriteten av remissinstanserna följt utredningens förslag. Finansministern avvisar följaktligen varje tanke på att ersätta kilometerskattesystemet med en särskild skatt på brännolja.

Moderata samlingspartiets och folkpartiets företrädare i skatteutskottet har valt den motsatta vägen. Vi säger i reservation 1 att vi anser att vägtrafikskatteutredningen och finansministern inte tillräckligt har beaktat

tyngden i den kritik som riktats mot kilometerskattesystemet. Vi påpekar att kilometerskattesystemet är för besvärligt för fordonsägare, att bestämmelserna är krångliga och att Sverige och Norge är ensamma i Europa om att tillämpa systemet. Vi slutar med att säga att vi anser att regeringen bör inrikta arbetet på att snarast avskaffa kilometerskattesystemet och i stället införa samma system som tillämpas i de flesta andra europeiska länder, nämligen en särskild skatt på motorbrännolja.

I reservation 2 tar vi upp ett helt annat problem, men även det handlar om kilometerskatten. I denna reservation sägs att om man ändrar vissa skatter eller delar av skatter kan detta inverka snedvridande eller styrande i icke avsedd riktning mellan t. ex. olika fordon eller olika drivmedel. En dieseldriven bil kräver en betydligt större investering än en bensindriven bil, skriver vi i reservationen. Därför bör de körlängdsberoende skatterna för dieseldrivna bilar vara lägre än för bensindrivna bilar. Så var också förhållandet när kilometerskatten infördes. Men sedan dess har de rörliga skatterna för dieseldrivna fordon höjts i betydligt snabbare takt än bensinskatten.

Till föregående riksmöte väckte jag en motion om detta. Den ledde till att moderaterna i utskottet fogade ett särskilt yttrande till betänkandet, vilket vi avslutade med att säga att vi förutsatte att regeringen i sina kommande överväganden rörande vägtrafikbeskattningen skulle beakta dessa synpunkter. Något sådant beaktande har inte skett. Därför har nu nya motioner väckts, och i år har även en reservation fogats till betänkandet beträffande detta.

Vi framhåller också att den här snedvridningen accentueras ännu mer om regeringens senaste förslag till oljeskattehöjning vinner riksdagens bifall. Dieseldrivna fordon har nämligen drabbats av flera skatter, dels en fast del som inte är körlängdsberoende, dels rörliga delar som är beroende av körsträckan. Då har man dels kilometerskatt, dels allmän energiskatt och än så länge också särskild avgift på brännolja. I och för sig kan man ändra dessa relationer genom att ändra någon ingrediens i det här skatterecepet. Vi skriver i reservation 2 att vi anser att kilometerskatteskalen bör omarbetas. Det är av visst intresse, för utskottet anför i sin skrivning om detta: "Regeringen har nyligen i en proposition föreslagit en höjning av den allmänna energiskatten på olja med ca 20 öre per liter, och riksdagen kommer inom kort att behandla den propositionen. Det finns då anledning att återkomma till de frågor motionärerna tagit upp, och i avvaktan härpå avstyrker utskottet motionerna."

Jag har litet svårt att tro att våra synpunkter beträffande detaljer i beskattningen kan ha någon utsikt att bli nämnvärt beaktade i den kohandel om oljeskatten som just nu pågår. Däremot är det av visst intresse att det också med anledning av den propositionen förekommer motioner om kilometerskatten, motioner som inte behandlas nu därför att de inte har hunnit längre än till ett preliminärt beslut i utskottet. Dessa motioner innehåller just krav på det som vi framställer önskemål om i reservation nr 2.

Jag tror att ett huvudfel är att vägtrafikbeskattningen har kommit att behandlas på det viset sedan vi återfick socialdemokratisk regering att det huvudsakligen är fråga om fiskala intressen, en mjölkko för finansministern. Därför är det svårt för andra synpunkter – trafikpolitiska, miljöpolitiska och

sådana – att komma till sin rätt vid behandlingen av dessa frågor.

Det är kanske inte någon idé att nu ha en djupgående debatt om alla detaljer. Vi får hålla de här problemen levande och återkomma. Jag hoppas vi kan ta upp dem vid ett tillfälle när de fiskala synpunkterna är mindre påträngande och de trafikpolitiska och miljöpolitiska kan få större chans.

Jag yrkar bifall, herr talman, till reservationerna 1 och 2.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 164 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Kilometerskattesystemet infördes den 1 januari 1974. Kilometerskatten infördes huvudsakligen därför att den – jämfört med den dåvarande brännoljeskatten – ansågs ge bättre möjligheter att anpassa beskattningen efter kostnadsansvarighetsprincipen. En kilometerskatt ger ju en beskattning av det enskilda fordonets faktiska körsträcka, och det var det som var eftersträvänsvärt. Emellertid ställer systemet stora krav på den enskilde fordonsägaren.

Alla kilometerskattepliktiga fordon skall vara utrustade med en särskild räknare som registrerar körsträckan, och denna räknare skall fordonsägaren betala.

Kilometerräknarapparaturen skall vara plomberad. Den skall besiktigas innan fordonet tas i bruk och sedan varje år. Dessutom skall apparaturen besiktigas efter ingrepp i den. Om räkneapparaturen slutar fungera skall den repareras inom tre dagar och besiktigas inom tio dagar. Annars inträder brukareförbud för fordonet.

Kilometerskatten betalas i efterskott, och skatteperioden avser fyra månader. Fordonsägarna skall stämpla ett kort i räknaren sista månaden i varje sådan skatteperiod.

Utförs inte stämplingen i rätt tid medför detta skönsbeskattning och förseningsavgifter. Vid utlandskörning skall avstämpling ske vid gränsen. Dessutom föreligger krångliga bestämmelser för den utländska dieseldrivna trafiken i Sverige.

Sverige och Norge är, som redan påpekats, de enda länderna i Europa som tillämpar det här systemet.

Även för myndigheterna har kilometerskattesystemet gett upphov till praktiska och administrativa besvärligheter.

Eftersom kilometerskattesystemet utsatts för kritik fick vägtrafikskatteutredningen 1979 i uppdrag att undersöka om kilometerskatten är en lämplig skatteform för de brännoljedrivna fordonen eller om någon alternativ skatteform kan vara att föredra.

Vägtrafikskatteutredningen vände sig samma år till myndigheter och organisationer och begärde synpunkter på kilometerskattesystemet. Deras svar på frågorna är en intressant läsning.

Flera länsstyrelser framförde då kritiska synpunkter på systemet, såsom att det var alltför krångligt och svårhanterligt. Tullmyndigheterna ansåg att uppgifterna med vägtrafikskatten tog mycket tid i anspråk och att det förelåg svårigheter att tillräckligt kontrollera personbilstrafiken. Sveriges bilindu-

stri- och bilgrossistförening menade att kilometerskattesystemet var allmänt otypligt. Motorbranschens riksförbund tyckte att kilometerskattesystemet skulle avskaffas. Motormännens riksförbund ansåg kilometerskatten vara alltför krånglig. Svenska åkeriförbundet och Svenska taxiförbundet ville ha en fast skatt.

Trots dessa synpunkter kom vägtrafikskatteberedningen fram till att kilometerskattesystemet skulle vara kvar. Det förslaget framförs också i den proposition som vi nu behandlar. Kilometerskattesystemet är byråkratiskt, tungrott, komplicerat och dyrbart. Kritik har särskilt riktats mot effekterna av driftstörningar när det gäller räkneapparaterna, möjligheten att manipulera med mätaren samt att vissa regler är alltför krångliga.

Då det gäller driftstörningar visar undersökningar för 1982 att det i 20 % av alla personbilar hade förekommit något ingrepp i räkneapparaturen. Motsvarande siffror för lastbilarna och taxibilarna, som mättes särskilt, var 28 % resp. 42 %.

Alternativet till kilometerskatten är en brännoljeskatt. Den har överlägsna fördelar i fråga om enkelhet och smidighet för såväl enskilda fordonsägare som myndigheter. Antalet skattskyldiga med märkningsanordning blir mycket litet i förhållande till antalet kilometerskattepliktiga fordon.

Den totala kostnaden för ett system med brännoljeskatt blir dessutom väsentligt lägre än kilometerskattens kostnad. En skatt på brännoljan gör också fordonsägarna mer benägna att spara bränsle.

Vi i folkpartiet vill i detta sammanhang påpeka att dieselskatten sedan 1976 har höjts med inte mindre än 826 %. Bensinskatten har under samma period höjts med endast 281 %. Detta innebär att driftkostnaden för dieselbilen sedan mars 1985 har passerat driftkostnaden för bensinbilen, trots att dieselbilar i genomsnitt förbrukar 12 % mindre drivmedel.

Resultatet av en för den enskilde fordonsägaren krånglig uppbördsmetod och den ogynnsamma kostnadsutvecklingen är en kraftigt minskad marknad för dieselfordon i Sverige. Med tanke på att dieselfordonen är mer miljövänliga och energisnåla än bensinfordonen är detta en olycklig utveckling, allra helst som det av beredskapsskäl är viktigt att det i framtid finns avsättning för diesel, då försvarsmaktens fordonsflotta till huvudsaklig del är dieseldriven.

Om man inför en brännoljeskatt måste man vara medveten om att eldningsolja 1 också kan användas för motordrift. Därför måste denna olja märkas. De flesta länder i Europa märker sin eldningsolja med furfurol, ofta i kombination med ett färgmedel. Jag förutsätter att samma princip kan användas också i Sverige.

Vi i folkpartiet anser att fördelarna med en brännoljeskatt från framför allt fordonsägarnas synpunkt är så stora att kilometerskattesystemet snarast bör ersättas.

Med det anförda yrkar jag bifall till reservation 1.

Herr talman! Den som är höggradigt invalidiserad och som för sin förvärvsverksamhet eller utbildning behöver bil eller annat motorfordon skall enligt bestämmelserna i vägtrafikskattelagen befrias från skatteplikt på fordonet.

Om länsstyrelsen har befriat fordonet från skatteplikt skall riksskattever-

ket till ägaren betala ut ett belopp som svarar mot försäljningsskatten, om ansökan om en sådan utbetalning inges i samband med att fordonet registreras. En bokstavstolkning av lagtexten har medfört en restriktiv praxis, som innebär att försäljningsskatten inte har ansetts kunna återbetalas ifall inte ansökan om befrielse från försäljningsskatten har skett just i samband med registreringen.

Lagens syfte är emellertid att en handikappad skall befrias från skatteplikt. Det kan då inte vara rimligt att befrielsen absolut måste ske i samband med fordonets registrering. Därför bör 13 § i lagen om försäljningsskatt på motorfordon ändras på denna punkt.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 165 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Om man som handikappad har lyckats med det enorma konststycket att bli berättigad till bilbidrag, blir man också befriad från att betala vägtrafikskatt. Men när man sedan blir ålderspensionär, blir man skyldig att betala vägtrafikskatten. Detsamma inträffar om man blir förtidspensionär.

I två socialdemokratiska motioner, den ena med Margareta Palmqvist som första namn och den andra med Ingvar Björk som första namn, föreslås att det skall finnas en generell befrielse från vägtrafikskatt för handikappade som har fått en bil på grund av sitt handikapp. Vi i vpk tycker att motionernas krav är så angelägna att vi har velat följa upp dem med en särskild reservation till det här betänkandet. Det är reservation nr 3, som jag yrkar bifall till.

Motionärerna pekar på att handikappade efter pensioneringen givetvis är lika beroende av att kunna förflytta sig som innan de blev pensionerade och att bilen måste anses som ett tekniskt hjälpmedel. Bilen är ju ett hjälpmedel som ersätter rörelseförmågan. Den handikappade kan inte på samma sätt som vi gå och ta en buss eller andra kollektiva färdmedel utan är i högsta grad beroende av sin bil för att kunna leva ett någorlunda normalt socialt liv. Det har alltså inte bara med möjligheten att arbeta att göra.

Vidare tjänar handikappade generellt sett alltid mindre än icke handikappade, så det finns inte så stora möjligheter att under den yrkesverksamma tiden samla på sig ett kapital som man sedan kan använda vid pensioneringen.

Vi vet att vid pensioneringen minskar allas inkomster. Att i det läget också bli skyldig att betala vägtrafikskatten kan vara en så svår ekonomisk påfrestning att den handikappade är tvungen att göra sig av med den egna bilen. Det kan tyckas märkligt, men i det läget kan det bli lönsamt för den handikappade att i stället anlita färdtjänsten. Men det blir inte lönsamt för samhället, för det är mycket dyrare att låta någon åka färdtjänst som i stället kunde klara sig med en egen bil.

Motionärerna påpekar att det finns andra grupper som har en generell befrielse från vägtrafikskatt. De pekar på dem som har veteranbilar. Det må väl tyckas märkligt att det kan anses vara så viktigt att ha en veteranbil att man därmed skall vara befriad från vägtrafikskatt, medan skälen inte anses tillräckligt bärande för att handikappade pensionärer skall befrias från den skatten.

Vi tycker som motionärerna att det nog borde vara precis tvärtom: om det så att säga är en ekonomisk fråga, att samhället inte har råd att låta handikappade pensionärer vara befriade från vägtrafikskatt, så är vi också beredda att dra in förmånerna för dem som har veteranbilar.

Men eftersom de handikappade pensionärerna inte är någon så förfärligt stor grupp – det rör sig om ungefär 2 000 personer – kan det knappast vara en ekonomisk fråga. Men det är väldigt svårt att förstå utskottets motivering i det här avseendet. Man pekar på att det finns praktiska skäl – som förmodligen är tungt vägande – för att veteranbilsägarna inte skall behöva betala vägtrafikskatt, men man har tydligen inte mycket till övers för sociala och mänskliga skäl, som måste anses starka, för att handikappade pensionärer skall få denna befrielse.

Utskottet hänvisar också till den nu tillsatta bilstödsutredningen, som skall se över olika förmåner i samband med bilstöd. Man menar att så länge denna utredning arbetar kan man inte komma med något förslag på området. Men det finns ingenting som hindrar riksdagen att framlägga ett förslag, ifall riksdagen tycker att en fråga är så angelägen att man vill göra något trots att en utredning arbetar inom området. Vi menar att denna fråga är så pass angelägen att det finns skäl att riksdagen följer förslaget i reservation 3 om befrielse från vägtrafikskatt för handikappade som är pensionärer och innehar bil.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 166 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Som några av talarna redan sagt infördes kilometerskatten den 1 januari 1974, bl. a. för att beskattningen skulle anpassas till den s. k. kostnadsansvarighetsprincipen. Man ville alltså uppnå en bättre anpassning av de rörliga skatterna på vägtrafiken till de samhällsekonomiska marginalkostnaderna för trafiken. Kilometerskatten ansågs också ha vissa fördelar ur kontrollsynpunkt.

Av och till har sedan dess kilometerskatten utsatts för viss kritik. Därför fick vägtrafikskatteutredningen 1979 i uppdrag att utvärdera kilometerskattesystemet och samtidigt bedöma alternativa skatteformer. Det har man utfört med stor grundlighet, och 1984 var betänkandet Kilometerskatt eller brännoljeskatt färdigt.

Här slår man bl. a. fast att kilometerskatten visserligen har nackdelar, men om man skulle välja en ny skatteform skulle man göra det "endast om den har uppenbara och odiskutabla fördelar framför den äldre skatteformen". I samma andetag konstaterar man att den genomgång man gjort inte visar att det finns några sådana nya skatteformer.

Det är en uppfattning som majoriteten av tillfrågade remissinstanser ansluter sig till och som finansministern följdriktigt gör till sin i föreliggande proposition. Det torde också vara skäl nog för att yrka avslag på reservation nr 1 av skatteutskottets moderater och folkpartister, som kräver att kilometerskatten skall ersättas av en skatt på motorbrännolja.

I reservation nr 2 ställer samma ledamöter krav på att kilometerskatteska-
lan skall omarbetas för att – som man säger – återställa den tidigare relationen i beskattningen mellan dieseldrivna och bensindrivna personbilar.

Då vill jag bara hänvisa till en rapport från kommunikationsdepartementet, som visar att den rörliga beskattningen för flertalet fordonsslag nu är relativt väl avvägd. Jag yrkar avslag på reservation nr 2.

I reservation 3 av Tommy Franzén samt reservation 4 av Kjell Johansson och Britta Bjelle aktualiseras beskattningen av handikappfordon. Det är en i och för sig viktig fråga, men med tanke på att regeringen nyligen tillsatt en utredning angående bilstöd åt handikappade anser utskottsmajoriteten att ett ställningstagande i frågan bör anstå.

I detta sammanhang skulle jag vilja göra en liten reflexion i anslutning till det som Margó Ingvardsson sade om att man skulle kunna finansiera, som hon sade, detta förslag genom att återinföra vägtrafikskatten på veteranbilar. Jag vill erinra om att vänsterpartiet kommunisterna så sent som för två år sedan var med om att avskaffa denna skatt. Då är det inte särskilt konsekvent och logiskt att nu, bara två år senare, kräva att den skall återinföras. Dessutom kommer den förmodligen inte att räcka till för att finansiera reformen i fråga.

Jag yrkar avslag på reservationerna 3 och 4.

Till slut, herr talman, vill jag bara helt kort peka på ytterligare några förslag i propositionen. Kilometerskatten för fordon som inte drivs med brännolja skall enligt förslaget slopas. I stället upphävs den nuvarande nedsättningen av fordonsskatten för eldrivna fordon.

Vidare skall särskilda avstämplingar och skattedebiteringar göras, när ett fordon övergår till ny ägare. Denne skall alltså inte längre vara skattskyldig för kilometerskatt som hänför sig till körning före försäljningen. Bestämmelserna om förseningsavgift förenklas, liksom förfarandet vid fastställelse av kilometerskatt för fordon med dåligt fungerande räknare. Kilometerskattemärke skall i fortsättningen distribueras till alla kilometerskattepliktiga personbilsägare. Vidare föreslås vissa ändringar när det gäller avrundning av vägtrafikskatt och brukandeförbud i samband med konkurs.

Dessa åtgärder tillsammans med förbättringar i framtiden gör att man lugnt kan räkna med att kilometerskattesystemet kommer att fungera mycket bättre och till lägre kostnader än för närvarande. Utskottet ansluter sig därför till finansministerns förslag. Och jag för min del skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 167 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Lars Hedfors säger att man har kommit fram till att om det inte finns uppenbara fördelar med ett annat system skall man inte avskaffa kilometerskattesystemet. Men det finns uppenbara fördelar med brännoljeskatten. Brännoljeskatten är betydligt enklare, smidigare och billigare än det system som vi har i dag.

Kilometerskatten är krånglig och dyrbar för fordonsgigaren, den är krånglig för myndigheterna och den är samhällsekonomiskt dyrare än brännoljeskatten. Vi är också ensamma i Europa om att ha detta system.

Jag skulle vilja att Lars Hedfors räknade upp de positiva inslag i kilometerskattesystemet som uppväger fördelarna med brännoljeskattesystemet.

Anf. 168 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! I alla debatter om ekonomi med socialdemokraterna hävdar dessa att om man har ont om pengar måste man göra prioriteringar. I samtliga debatter anklagar socialdemokraterna också vpk för att inte vilja göra dessa prioriteringar och menar att vi i stället bara kräver mer pengar. När jag nu i dag förklarar mig villig att göra en prioritering faller det inte Lars Hedfors på läppen.

Jag förstår också att det kan vara en något besvärlig situation att förklara socialdemokraternas val om de tvingas prioritera mellan att antingen veteranbilar eller handikappfordon för pensionärer skall vara befriade från vägtrafikskatt.

Jag sade i mitt inlägg att om jag tvingas att göra en prioritering tvekar jag inte i det här fallet, också om vpk stödde avskaffandet av skatten för veteranbilar för två år sedan, att prioritera handikappfordonen. De skall vara befriade från vägtrafikskatten. Jag tycker nämligen att sociala och mänskliga skäl för att befria dessa fordon från vägtrafikskatten väger mycket tyngre än alla praktiska skäl som Lars Hedfors kan anföra beträffande veteranbilarna.

Anf. 169 INGVAR BJÖRK (s):

Herr talman! Det här är en viktig fråga för handikappade som blir pensionärer. Det är därför som jag tillsammans med Börje Nilsson skrivit en motion. Genom utskottets skrivning har det för mig klargjorts att denna fråga skall behandlas i bilstödsutredningen. Utredningen skall arbeta snabbt. Jag är tacksam härför och kommer att stödja utskottets förslag.

Anf. 170 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Det är precis som Ingvar Björk säger att det här är en fråga som vi socialdemokrater anser vara mycket viktig. Det är bl. a. därför som vi har sett till att bilstödsutredningen tillsatts och att den skall arbeta snabbt med denna fråga.

Jag vill gärna säga till Margó Ingvardsson att det är alldeles utomordentligt bra att man från vpk för en gångs skull vill göra en prioritering. Men man borde ändå kunna begära litet större konsekvens i denna prioritering. Här har man varit med om att avskaffa en skatt det ena året, och något år senare vill man införa skatten igen. Litet konsekvens måste man väl ändå kunna begära.

Sedan vill jag gärna säga till Britta Bjelle att jag inte blev riktigt klok på det borgerliga resonemanget i detta sammanhang och i de borgerliga reservationerna. I det ena andetaget säger man att kilometerskatten skall avskaffas. Den skall bort och ersättas med en brännoljeskatt. I det andra andetaget säger man att kilometerskatten skall reformeras, den skall sänkas. Det vore bra om ni kunde bestämma er hur ni vill ha det. Skall skatten avskaffas, eller skall den reformeras?

När Britta Bjelle talar om allt positivt med brännoljeskatten och allt negativt med kilometerskatten, måste hon ändå ha klart för sig att det finns väldigt mycket övrigt att önska när det gäller brännoljeskatten. Den är mycket sämre anpassad till den s. k. kostnadsansvarsprincipen, som riksdagen en gång i tiden har fattat beslut om och som alltså innebär att de rörliga

skatterna skall vara i proportion till samhällets marginalkostnader för bilisten. Därför är kilometerskatten överlägsen.

Kontrollproblemen när det gäller brännoljeskatten är mycket stora. Det är precis som Britta Bjelle sade i sitt inledningsanförande att skall man använda sig av brännoljeskatten, måste man också använda sig av ett märkningsförfarande. Detta märkningsförfarande blir kostsamt och krångligt för oljebolagen. Det ämne som skall användas för märkning är dessutom giftigt och kommer att skapa stora arbetsmiljöproblem.

Till yttermera visso kommer kostnaderna – det har man visat i utredningen – för märkning och kontroll att ytterst drabba konsumenterna, dvs. bilisterna. Därför kan man lugnt säga att även om kilometerskatten är behäftad med fel och nackdelar, är dessa inte större än att denna skatt klarar sig i jämförelse med brännoljeskatten, som har ännu större fel och nackdelar.

Anf. 171 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Lars Hedfors har litet svårt att smälta att vpk vill prioritera ett område, och han efterlyste konsekvensen i vårt handlingsätt.

Konsekvensen är den, Lars Hedfors, att om vpk skall göra prioriteringar så prioriterar vi alltid de sämre ställda, och då på bekostnad av dem som måste anses ha det bättre ställt. Om vi skall ställa handikappfordon gentemot veteranbilar, må väl ändå veteranbilarnas ägare hänföras till gruppen något bättre ställda.

Det är konsekvensen i vårt handlingsätt.

Anf. 172 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Om jag förstod Lars Hedfors rätt, är den enda fördel som finns med kilometerskattesystemet kostnadsansvarighetsprincipen, som skall vara vägledande. Sedan talade han om vilka nackdelar som finns med brännoljeskatten.

Först talade han om att kontrollproblemen är så avsevärda. Verkligheten är tvärtom: att kontrollera kilometerskatten i dag betyder i stort sett att polisen när den stoppar en bil måste ta med sig räknaren för att skicka in den till en särskild myndighet som skall undersöka om det är något fel.

Av remissvaren framgår intressant nog helt klart att statskontoret anser att farhågorna för kontrollproblem är överdrivna. Eftersom rikspolisstyrelsen är den myndighet som jag utgår från att också Lars Hedfors anser skall kontrollera i slutändan, kan jag läsa upp vad den skriver i sitt remissvar: "Rikspolisstyrelsen menar att brännoljeskattesystemet skulle vara enklare för polisen att övervaka." Polisen har alltså upplevt kontrollproblemen som mindre med brännoljeskatten, inte större, som Lars Hedfors sade.

Även då det gäller kostnaderna är det ganska intressant. Utredningen har sagt att infördes ett brännoljeskattesystem skulle det kosta ungefär 150 milj. kr., och det skulle också kosta 150 milj. kr. för de fordonsägare som i dag håller på med kilometerskattesystemet.

Om man först jämför dessa båda kostnader kan man konstatera att både statskontoret och SPI, Svenska Petroleuminstitutet, anser att kostnaderna för att införa brännoljeskattesystemet förmodligen ligger betydligt lägre än de 150 milj. kr. som det framgår av utredningen att det skulle kosta. SPI, som

är den som kanske skulle ha att i slutändan genomföra systemet, beräknar kostnaderna till 100 milj. kr. I fråga om kostnaderna för kilometerskattesystemet har utredningen kommit fram till att de skulle vara 145 milj. kr., som fordonsägarna har att betala. Det är förmodligen betydligt lägre än vad det kostar i verkligheten. Utredningen har nämligen, i stället för att lyssna på vad Taxiägareförbundet eller Åkeriförbundet har sagt, gjort en egen bedömning. Förmodligen ligger kostnaderna för kilometerskattesystemet på 160, 170 eller kanske 180 milj. kr. Redan där har vi alltså en avsevärd skillnad. När det gäller administrationen för kilometerskattesystemet vet vi att kostnaderna ligger någonstans kring 50 milj. kr., medan det skulle kosta ungefär 14 milj. kr. med ett brännoljeskattesystem.

Kostnaderna är alltså avsevärt mindre för ett brännoljeskattesystem. Dessa två argument håller inte.

Anf. 173 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Till Margó Ingvardsson vill jag säga att vi kanske skall sluta med den här prioriteringsdiskussionen. Vi kommer inte mycket längre.

Däremot är det ju så att när det sitter en utredning brukar man faktiskt låta den arbeta färdigt, innan man vidtar några konkreta åtgärder från regeringens och riksdagens sida.

Avslutningsvis vill jag gärna säga till Britta Bjelle att kilometerskattesystemet är behäftat med brister – därom råder inget som helst tvivel – men vi vet också att det ständigt förbättras. Så har man nu t.ex. fått fram en kilometerräknare som är mycket mer driftsäker än den man har haft tidigare, och därmed försvinner alla de problem som Britta Bjelle har räknat upp här.

Vi kan nog räkna med att kilometerskattesystemet kommer att förbättras.

Det är krångligt med kilometerskattesystemet. Det är också dyrt. Men det finns inget annat system i sinnevärlden som är bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

Skatteutskottets betänkande 30

Utskottets hemställan bifölls med 202 röster mot 77 för reservationen av Kjell Johansson m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Skatteutskottets betänkande 32

Mom. 3 (grundavdraget för ideella föreningar)

Utskottets hemställan bifölls med 142 röster mot 137 för reservation 1 av Kjell Johansson m. fl.

Mom. 4 b (utformningen av skattereglerna för stiftelser)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Bo Lundgren m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (schablonavdraget för idrottsmän)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Bo Lundgren m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (inkomstutjämnning för idrottsmän)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 31

Mom. 1 (kilometerskattens bibehållande m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (nivån på kilometerskatten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (vägtrafikskatten för handikappfordon)

Utskottets hemställan bifölls med 261 röster mot 16 för reservation 3 av Tommy Franzén. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 6 (försäljningsskatten för handikappfordon)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Kjell Johansson och Britta Bjelle – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

29 § Föredrogs

finansutskottets betänkanden

1985/86:17 om vissa anslag för budgetåret 1986/87 inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1985/86:100 delvis).

1985/86:12 om höjning av Sveriges kapitalinsats i Världsbanken (IBRD) (prop. 1985/86:71).

1985/86:15 om vissa anslag för budgetåret 1986/87 inom civildepartementets verksamhetsområde (prop. 1985/86:100 delvis) och

1985/86:18 om verkställd granskning av riksgäldskontorets förvaltning under budgetåret 1984/85 (redog. 1985/86:3 och 10).

Anf. 174 TREDJE VICE TALMANNEN:

Finansutskottets betänkanden 17, 12, 15 och 18 kommer att debatteras i nu nämnd ordning. Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså finansutskottets betänkande 17 om vissa anslag för budgetåret 1986/87 inom finansdepartementets verksamhetsområde.

Anf. 175 GÖREL BOIHLIN (m):

Herr talman! En kraftig utveckling skedde under 1970-talet av socialförsäkringen. Utvecklingen innebar ett starkt ökat lokalbehov, lokalt och centralt. Försäkringskassan i Stockholm gjorde goda affärer när man köpte t. ex. fastigheten Uggleborg vid Vasagatan och också när man avtalade om nya lokalkontorslokaler, ca 7–8 per år i genomsnitt.

Genom försäkringens utbyggnad ökade kostnaderna markant inom den sociala delen av den statliga sektorn, vilket ledde till försök från regeringens sida att nedbringa dessa. Det är förståeligt och vällovligt. Emellertid gav man sig i flera fall på fel besparingsområden. Tidigare skulle försäkringskassorna samråda med riksförsäkringsverket om nya lokaler samtidigt som riksförsäkringsverket för sin del var tvunget att anlita byggnadsstyrelsen. Det ansågs då logiskt att byggnadsstyrelsen skulle kopplas in även när det gällde försäkringskassorna. Resultatet har emellertid blivit en byråkrati som medfört onödigt tidsspillan, handlingsförlamning, kostnadsstegring och överflödigt arbete.

Herr talman! Jag vill här ge en kort beskrivning av ett vanligt hyresärende, dvs. den beslutsprocess som förnyelsen av ett hyreskontrakt går igenom innan det blir accepterat och godkänt av samtliga parter:

1. Hyresvärden säger skriftligen upp utgående avtal för villkorsändring.
2. Försäkringskassan tar emot uppsägningen och returnerar mottagningsbevis.
3. Ärendet bereds, dvs. förslaget analyseras, man jämför hyror, gör en rimlighetsbedömning av hyresvillkoren etc.
4. Administrative chefen informeras och ger eventuellt riktlinjer för förhandling med hyresvärden.
5. Förhandlingar med hyresvärden sker, varvid antingen förslag till överenskommelse träffas eller det konstateras att överenskommelse ej kan uppnås, och då går ärendet till hyresnämnd för medling.
6. Om förslag träffas går en skrivelse till riksförsäkringsverket som inte sakhandlägger ärendet utan sänder det vidare – oftast efter några veckor – till byggnadsstyrelsen.
7. Byggnadsstyrelsen handlägger ärendet. Denna handläggning är uppenbarligen av formaliakarakter och innebär kontroll mot vissa riktlinjer, skälighetsbedömningar etc.
8. Skriftligt yttrande går till riksförsäkringsverket från byggnadsstyrelsen.
9. Riksförsäkringsverkets och byggnadsstyrelsens yttranden går till försäkringskassan. Riksförsäkringsverket upprepar i princip byggnadsstyrelsens synpunkter, och ärendet kan i den här fasen ligga ett par månader.
10. Försäkringskassan tar kontakt med fastighetsägaren för att få denne att eventuellt acceptera byggnadsstyrelsens påpekanden. Byggnadsstyrelsen hävdar exempelvis att värme skall ingå i hyrans s. k. totalhyra, vilket ofta leder till misslyckade förhandlingsförsök.
11. Ärendet dras av administrative chefen inför kassans beredningsutskott.

12. Hyresförslaget dras i kassastyrelsen.
13. Avtal utväxlas mellan parterna.

Vid flera tillfällen har konstaterats att då kassan och byggnadsstyrelsen har hyrobjekt på samma plats har kassan lyckats uppnå fördelaktigare hyresvillkor. Detta gäller exempelvis lokalen i Mörby centrum.

Avslutningsvis: Kassorna har generellt sett ett bra lokalbestånd. De flesta lokaler är förhyrda eller köpta under den tid då kassorna kunde avgöra själva. Kontraktsvillkoren är bra. Sakbehandlingen av lokalfrågorna sker som förut i försäkringskassan, som har god kompetens på området och kontinuerligt följer situationen på hyresmarknaden. Den formella handläggningen utanför kassan är inte något stöd utan i realiteten ren pappersexercis. Några avgörande förändringar mot bättre hyresvillkor har inte någon gång åstadkommit genom byggnadsstyrelsens ingripande. Resultatet är i stället utdragna handläggningstider, tre till sex månader, och därmed ökade kostnader.

Herr talman! Jag anser att det är tid att man ändrar på detta förhållande och återger försäkringskassorna deras beslutsfunktioner när det gäller hyresförhandlingar.

Anf. 176 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det betänkande som vi nu debatterar handlar bl. a. om pengar till statens arbetsgivarverk. Arbetsgivarverket sköter bl. a. MBL-förhandlingarna om regeringens propositioner.

Jag har tillsammans med Kerstin Ekman i en motion föreslagit att MBL-förhandlingarna om regeringens propositioner skall avskaffas. I konsekvens med det anser vi att ersättningen till arbetsgivarverket kan minskas med 2 milj. kr. Således kan anslaget till statens arbetsgivarverk begränsas till 22 696 000 kr.

Detta förslag har finansutskottet inte behandlat. Vi kan alltså i dag inte ta ställning till min motion och till reduceringen av anslaget.

Motionen är remitterad till arbetsmarknadsutskottet, och avsikten tycks vara att behandla den i höst. Det går naturligtvis inte – budgetfrågor skall normalt behandlas under vårriksdagen.

Herr talman! Eftersom anslaget till statens arbetsgivarverk inte är färdigberett yrkar jag att moment 7 i finansutskottets betänkande 17 återförvisas till finansutskottet.

Anf. 177 LISBET CALNER (s):

Herr talman! Finansutskottets betänkande 1985/86:17 behandlar vissa anslag inom finansdepartementets område med anledning av proposition 100, bil. 9. Det är ett enigt utskott som tillstyrker hemställa i betänkandet.

Ett särskilt yttrande är fogat till betänkandet. Där har moderaterna synpunkter på samarbetet mellan byggnadsstyrelsen och riks försäkringsverket i vad gäller försäkringskassornas lokalbehov. Yttrandet bygger i allt väsentligt på vad som står i motion Fi704 som Görel Bohlin just har pläderat för.

I motionen sägs att föreskrifterna är otidsenliga och betungande, att

byråkratin firar stora triumfer och att onödiga tidsutdräkter förekommer. Men i slutet på motionen, kanske för att något ta loven av de något överdrivna anklagelserna, kan man läsa att byggnadsstyrelsens medverkan i de flesta fall inskränks till en formaliabehandling av kontrollkaraktär beträffande skrift i avtal o. d. Motionen stämmer tydligen inte helt överens med vad Görel Bohlin har anfört från talarstolen. Tar man fasta på de meningar som står i motionen som vi har behandlat verkar ju förfarings sättet inte speciellt betungande för någondera parten.

Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen har bestämmelserna tillämpats sedan 1983. Beslutet fattades 1982. Dessa tidsangivelser tycker jag gör det ganska osannolikt att föreskrifterna skulle vara särskilt otidsenliga.

Bestämmelsen att riks försäkringsverket i samråd med byggnadsstyrelsen skall upprätta generella riktlinjer m. m. för förhyrning av lokaler tillkom i samband med att försäkringskassornas budget fr. o. m. budgetåret 1982/83 började beräknas enligt samma teknik som gäller inom övriga statsförvaltningen, och den utgör en kontroll från statsmakternas sida som gäller användningen av statliga medel.

Riktlinjerna innebär helt enkelt ett ökat samarbete mellan försäkringskassorna och byggnadsstyrelsen vid investering i, anskaffning och avveckling av lokaler för statens verksamheter. Utskottet ansåg vid behandlingen av en identiskt lydande motion våren 1985 att försäkringskassorna därvidlag inte skall inta någon särställning och avstyrkte motionen.

Utskottet tycker att det är angeläget att byggnadsstyrelsen fortsätter arbetet med att effektivisera och hålla nere kostnaderna. Vi tycker också det är viktigt att man arbetar med att på längre sikt klara av kostnaderna för fastighetsunderhåll. Utskottet ser ingen anledning att ändra uppfattning vid denna motions behandling.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande nr 17 i dess helhet. Som jag uppfattade det yrkade Görel Bohlin inte bifall till motionen, och jag behöver följaktligen inte yrka avslag på den.

Sedan till Birgit Friggebos förslag. Det har tydligen blivit ett misstag begånget. Birgit Friggebo tycker att moment 7 skall återremitteras. Jag yrkar avslag på det förslaget.

Anf. 178 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Den jämförelse med statsförvaltningen i övrigt som utskottet gör och som nu också Lisbet Calner gör är inte adekvat. Försäkringskassorna är självständiga juridiska personer i motsats till statens verk. Kassans förvaltning finansieras genom anslag över statsbudgeten, men pengarna för socialförsäkringen kommer till 85 % från sociala avgifter från arbetsmarknaden. Lokalkontorsnätet är i ständig förändring beroende på utvidgning och indragning av socialförsäkringsförmåner som beslutats av oss i riksdagen.

Jag vill inte angräpa ambitionen att nedbrinka kostnaderna. Men sedan reglerna att byggnadsstyrelsen skall granska och godkänna kom till har inte någon kostnadsdämpning kunnat spåras. Tvärtom. Handläggningstiden har förlängts, byråkratin har ökat och därmed kostnaderna. Vi har nu erfarenhet av ändringen. Den erfarenheten säger att vi skall ändra på rutinerna och slopa omvägen vad gäller beslutsfattande i lokalärenden. Jag rekommenderar att detta kommer till stånd men har, herr talman, inget yrkande.

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

*Höjning av Sveriges
kapitalinsats i Världs-
banken (IBRD)*

Anf. 179 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Riksdagen är landets högsta beslutande organ, och vi har ganska omfattande regler för hur beslutsfattandet skall gå till. Man kan enligt min mening inte säga att det har begåtts ett litet misstag när vi skall fastställa ett anslag som rör sig om 24 milj. kr. och där vi har ett förslag om en minskning med 2 milj. kr. Man kan inte bara säga att det misstaget får vi leva med. Det skall skrivas riksdagsskrivelse till regeringen, det skall finnas en budgetreglering och regeringen skall så småningom skriva ut ett regleringsbrev till myndigheten. Då tycker jag faktiskt att det krävs att vi fattar beslut i den ordning som vi tillsammans har bestämt oss för. Jag är litet förvånad över den nonchalans som utskottets företrädare visar mot förslaget om en återremiss.

Anf. 180 LISBET CALNER (s):

Herr talman! Det var ingalunda meningen att vara nonchalant. När jag talar om misstag menar jag att finansutskottet inte har fått motionen remitterad så att vi har kunnat behandla den i detta sammanhang. Det är ingenting som hindrar att arbetsmarknadsutskottet remitterar motionen till finansutskottet och att vi gör ett särskilt betänkande.

Herr talman! Jag finner ingen anledning att återförvisa ärendet i dag. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 181 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det innebär att vi får en dubbelbehandling av detta ärende, och det underlättar om vi i dag återremitterar så att man får en samtidig behandling i arbetsmarknadsutskottet och i finansutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om finansutskottets betänkande 18.)

Anf. 182 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera finansutskottets betänkande 12 om höjning av Sveriges kapitalinsats i Världsbanken.

Höjning av Sveriges kapitalinsats i Världsbanken (IBRD)

Anf. 183 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! "Hur är det möjligt att kräva att Latinamerika på tio år skall vara berett att lämna ifrån sig den oerhörda summan av 400 miljarder dollar bara i räntor på utlandsskulden?" Så frågade nyligen Fidel Castro i ett tal. Och han fortsatte: "Vad är det för nya uppoffringar och åtstramningar som måste till i dessa länder för att de skall kunna betala denna ofantliga summa pengar och samtidigt få ned inflationen och få i gång en utveckling? Vad finns det för framtidsutsikter och förhoppningar som kan motivera en så mödosam satsning?"

Skuldskrisen har liknats vid en tidsinställd bomb som kan komma att skaka om hela världen i en förödande ekonomisk krasch. Några internationella

solidaritetsinsatser eller humanitära åtgärder är väl knappast att förvänta från de stora imperialistiska länderna eller från privatbankirerna. Men, herr talman, också på det hållet borde man betänka riskerna för ett totalt ekonomiskt sammanbrott också för i-världen och storbankerna.

I tredje världen är katastrofen redan ett faktum. Massvält, hungersnöd, arbetslöshet och misär präglar vardagen i allt fler länder. Därför krävs det omedelbara insatser. En omfattande avskrivning av u-ländernas skuldbörda är inte bara nödvändig – den skulle också tillmötesgå rättvisans och humanitetens elementära krav.

Herr talman! Världsbanken och Internationella valutafonden har ingen särskilt stolt historia i fråga om relationerna till tredje världen. Vpk:s kritik mot dessa båda odemokratiskt styrda internationella organisationer kvarstår fullt ut. Världsbanken är inte i första hand en institution för att skapa rättvisa mellan fattiga och rika utan har snarare fungerat som ett redskap i USA:s strävanden på det utrikespolitiska området. Vi noterar nu gärna – och med en viss glädje – att finansutskottet faktiskt erkänner att Världsbanken inte tillräckligt beaktat sociala behov vid olika projektbedömningar.

Vår uppfattning om Världsbanken har alltså inte förändrats. Men samtidigt måste vi göra en bedömning av vad som är möjligt att åstadkomma här och nu. Om nu inte situationen skulle bli bättre för dagen om Sverige omedelbart drog sig ur Världsbanken får vi i stället se vad vi just nu kan åstadkomma. Därför accepterar vi från vpk:s sida utan någon stor entusiasm eller några större förhoppningar den föreslagna höjningen av Sveriges kapitalinsats till Världsbanken. Men vi tycker att det allra viktigaste är att Sverige konsekvent och aktivt verkar för att Världsbanken och Internationella valutafonden demokratiseras och börjar arbeta på ett helt nytt sätt. Samtidigt måste vi tyvärr säga att utsikterna för att vi skall lyckas med sådana ambitioner inte tycks vara särskilt ljusa.

Det är därför vi i vpk vill att riksdagen skall beställa en grundlig utvärdering av Världsbankens och Internationella valutafondens verksamhet. Jag begriper inte varför utskottsmajoriteten är så rädd för att göra en sådan utvärdering. Om den skulle leda fram till slutsatsen att vårt medlemskap kan ha vissa positiva effekter skall vi naturligtvis stanna kvar. Är man kanske rädd för att utvärderingen skall leda till motsatt resultat? Är det därför utskottsmajoriteten skyggar för en sådan granskning? Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 i det här betänkandet.

Så tillbaka till frågan om en mer varaktig lösning av skuldskrisen och tredje världens problem, som hänger samman med denna kris. Betänkandet ger – det vill jag gärna erkänna – en ganska god bild av problemets storlek och art, även om mycket mer kunde sägas om den absurda situation som världsekonomin försatts i genom det internationella storkapitalets agerande – en kris som skapat olidliga förhållanden i många länder.

De alliansfria staterna presenterade vid sitt möte i Luanda i Angola hösten 1985 olika delförslag för att komma till rätta med skuldskrisen. I vpk-reservationen 2, som jag också yrkar bifall till, refereras en rad av dessa konstruktiva förslag från de alliansfria länderna. Sverige borde aktivt kunna arbeta i den riktningen för att förverkliga åtminstone en del av dessa förslag.

Herr talman! En lösning av skuldskrisen skulle främja även de utvecklade

industriländernas och långgivarländernas intressen, samtidigt som det demokratiska livet i de skuldsatta länderna skulle få en möjlighet att utvecklas. Fortsatt hög skuldsättning och orimliga krav på åtstramningspolitik i dessa fattiga skuldsatta länder får däremot mycket allvarliga konsekvenser också för i-länderna, däribland vårt eget land. Så beräknas t. ex. skuldskrisen ha minskat antalet arbetstillfällen i Västeuropa med ca 8 miljoner under åren 1982–1984.

I många år har det talats om behovet av en ny ekonomisk världsordning. Det är nu hög tid att gå från ord till handling, att utveckla ett effektivt och demokratiskt nord-syd-samarbete.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vpk-reservationerna som är fogade till finansutskottets betänkande 12.

Anf. 184 BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Det betänkande vi nu diskuterar handlar om Valutafondens och Världsbankens insatser och möjligheterna att lösa den s. k. skuldskrisen. Regeringen har föreslagit en ökning av den svenska kapitalinsatsen till Världsbanken. Det har ingen motsatt sig, inte ens vpk. Däremot är man från kommunistiskt håll allmänt kritisk till Världsbanken och Valutafonden. I synnerhet ogillar man den s. k. Baker-planen. Vidare vill man ha mer av vad man kallar för en demokratisk röstning i fonden och i banken.

Att man är kritisk till Baker-planen, som har uppkallats efter den amerikanske finansministern, tycker vi är något egendomligt. Baker-planen består ju av två delar. Den första delen består av den anpassning av växelkurser som man fattade beslut om i september 1985 vid ett möte i New York och som ledde till att vi fick en kraftigt och snabbt fallande dollarkurs och en uppskrivning av den tyska marken och den japanska yenen.

Detta tycker vi var ett utmärkt initiativ. Personligen har jag svårt att tro att det finns någon enda åtgärd under fjolåret som har varit mer nyttig för världsekonomin och för den svenska ekonomin än det initiativet.

Den andra delen i Baker-planen går ut på att Världsbanken skall bli mer aktiv när det gäller att lösa skuldskrisen. Det har i och för sig inte kommit ut så mycket av den ännu, men vi tycker ändå att initiativet pekar i rätt riktning.

Den fallande dollarkursen och sänkningen av räntorna under de senaste månaderna har lättat räntebördan betydligt för åtskilliga länder. Åtskilliga utvecklingsländer, inte minst i Latinamerika, har tvingats till en hård åtstramningspolitik. Det är i och för sig sant. Men vi har också fått en sanering av ekonomin i länder som Argentina, där inflationen har sjunkit mycket kraftigt. Även i ett land som Brasilien har det skett en sänkning av inflationen. Brasilien hade en mycket kraftig tillväxt i fjol. Även länder som Ecuador och Colombia är nu i ett bättre läge än de var i början av 1980-talet. En viss förbättring kan man således faktiskt skönja. Även i Afrika har det under den senaste tiden varit något bättre, även om det beror på faktorer som ligger utanför de direkt ekonomiska, t. ex. väderleken.

Det är klart att man kan vara kritisk mot den politik som Valutafonden och Världsbanken förespråkar, och de representanter vi har haft som exekutivdirektörer där från de nordiska länderna har också varit mycket kritiska under många år. Men det går knappast att förneka att dessa organisationer i stort

sett ändå har fungerat positivt även när det gäller stöd till utvecklingsländer och internationellt ekonomiskt samarbete i allmänhet. Världsbanken har trots allt gjort stor nytta. Jag tror att Världsbanken och Valutafonden klarar sig ganska bra, om man skulle jämföra dem med andra biståndsorganisationer som även vårt eget SIDA.

I vpk-motionen förordas mer av "demokrati" i det internationella samarbetet. Det låter ju i och för sig bra och bestickande, men bakom de resonemangen döljer sig en ytlig analys av internationella ekonomiska relationer.

I FN:s generalförsamling gäller principen att ett land har en röst. I politiska sammanhang kan det naturligtvis försvaras. Men om man ser på det ekonomiska arbetet i FN och på försöken att grunda en ny ekonomisk världsordning är det faktiskt slående att detta arbete har varit utsatt för ett bestående och närmast totalt misslyckande. Jag har haft förmånen att vara FN-delegat under tre sessioner. Under den tiden har jag på nära håll kunnat iaktta arbetet i Andra kommittén, som har sysslat med dessa frågor. I mitten på 1970-talet, då dessa organ seglade upp i oljekrisens kölvatten, var vi ju från svenskt håll mycket entusiastiska och satsade mycket hårt. Tyvärr måste man konstatera att ytterst litet har kommit ut och att dessa ting framför allt har präglats av retorik men mycket litet, knappast något alls, av praktiska resultat. I Världsbanken och Valutafonden är rösträtten däremot graderad. Det kan verka stötande ur vissa synpunkter, men det går inte att förneka att arbetet i Valutafonden och i Världsbanken varit inflytelserikt och i vissa stycken också fruktbart. I varje fall går det inte att på samma dag jämföra arbetet i de centrala FN-instanserna, framför allt generalförsamlingen, å ena sidan med arbetet i Världsbanken och Valutafonden å andra sidan.

Från svensk sida har vi som sagt under många år varit en pådrivande kraft både i Valutafonden och i Världsbanken när det gäller att föra en så progressiv politik som möjligt. Det är klart att det är sant att man ofta har intagit konservativa och ofruktbara ståndpunkter, men vi lever i en värld som ser ut som den gör, och kanske skall man inte vara alltför pessimistisk när det gäller skuldskrisen. De siffror som det talas om är naturligtvis väldigt höga. De räntor som skall betalas och de utestående skulderna är stora. Men jag tror att det är en gissning så god som någon annan att dessa skulder aldrig någonsin kommer att betalas. Men man måste naturligtvis hantera räntebetalningarna och kanske i någon mån amorteringarna, även om praktiskt taget ingenting hittills amorterats. Vi har ju kommit in i en situation av kontinuerligt pågående omförhandlingar, kan man säga. Man får kanske inte se alltför bokstavligt på de förbluffande höga skuldsiffrorna.

Sedan tillkommer faktiskt också att de flesta länder är beroende av vad som händer i de stora länderna, de ledande länderna i den internationella ekonomin. Skall man vara med och få ta del av exempelvis de oerhört kraftfulla och stora teknologiska framsteg som görs, kanske man i någon mån tvingas spela på de starkares villkor. Vi kan önska att så inte skulle vara fallet, men vi måste också ha en realistisk syn på dessa ting.

Det mest realistiska är nog att inse att vi måste fortsätta att arbeta inom, i grova drag, de organisatoriska ramar som gäller, även om vi naturligtvis ständigt skall försöka göra framsteg och få organisationerna att fungera mer

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

*Höjning av Sveriges
kapitalinsats i Världs-
banken (IBRD)*

effektivt och, om man så vill, mer jämlikt.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till hemställan i betänkande nr 12 och avslag på de reservationer som finns.

Anf. 185 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag blev litet konsternerad av Bo Söderstens anförande. Han inledde med en lång polemik mot vpk:s uppfattning om Baker-planen. Så kan det kanske bli ibland, när man i förväg har bestämt sig för vad motdebattören skall säga och har ett förberett inlägg. Faktum är, herr talman, att jag över huvud taget inte nämnde Baker-planen i mitt inlägg. Efter vad jag kan se finns inte heller Baker-planen nämnd i vpk:s reservationer. Jag blev därför något förundrad över att Bo Södersten ägnade så mycket tid åt att polemisera mot vpk:s uppfattning om Baker-planen.

Det är riktigt att vi inte är entusiastiska till Baker-planen, men vi ser ändå vissa framsteg i den. Det finns några anpassningar från USA:s sida som nog bör betraktas som positiva. Dessa anpassningar tror jag inte är ett uttryck för att USA har ändrat uppfattning, utan de är väl mer ett uttryck för den oro man i USA känner för de egna bankernas framtid och för hela den internationella ekonomins situation. Man inser att det inte går att bara tuta och köra, följa den tuffa linjen, utan att det måste till vissa eftergifter. Detta är väl Baker-planen ett tecken på.

Bo Södersten talade om en ljusning i situationen. Det är ungefär som att säga att det finns grader i helvetet. Situationen är faktiskt oerhört desperat för ett mycket stort antal av de hårt skuldsatta länderna. Dollarns fall och vissa andra faktorer – för en del länder också oljeprisernas fall – har inneburit en viss ljusning, men det förändrar inte helhetsbilden.

Jag måste säga att jag blev litet besviken på att Bo Södersten, som ändå har forskat kring denna typ av frågor, höll ett så perspektivlöst anförande. Där han inte tog upp de stora, långsiktiga och djupgående problem som dessa länder brottas med. Det är klart att vi här kan säga att det är bättre om räntan faller 2 % eller om oljepriset faller med 5–10 dollar. Men det är ju inte huvudfrågan. Vi vet inte heller vad som händer i morgon, när dollarkursen kanske rusar i höjden igen och oljepriserna åter går uppåt.

Vad diskussionen borde handla om, och vad våra reservationer i betänkandet handlar om, är mer långsiktiga strukturella frågor. Jag trodde att Bo Södersten, såsom professor i ekonomi och naturligtvis också som politisk människa, skulle vara intresserad av att diskutera detta.

Jag noterar också med en viss förskräckelse Bo Söderstens för mig nästan fascinerande försvar av den graderade rösträtten, som vi i arbetarrörelsen i seklets början kämpade mot med näbbar och klor. Vi mötte på hemmaplan samma argumentering som nu är aktuell: de krafter som sitter på kapital, kunnande och ekonomisk vetenskap måste ha fler röster än den vanliga simpla populasen.

Samma förhållanden skall nu råda i världsbank och valutafond, och en framstående socialdemokratisk riksdagsman tycker att detta är på sin plats och är i sin ordning. Jag är förvånad.

Anf. 186 BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Först till Baker-planen. Det finns faktiskt två motioner som mer utförligt återger vpk:s ståndpunkt, och där går man in på de här sakerna. I finansutskottet, där Bo Hammar inte sitter, hade vi också en ganska utförlig diskussion om dessa ting.

Världsbanken och Valutafonden spelar en central roll. Det är kanske litet svårt för vpk att diskutera den saken, därför att verkligheten är betydligt mer komplicerad än vad man tycks inse. Dessa internationella organ kan åstadkomma saker och ting som betyder oerhört mycket för världsekonomins utveckling och också för utvecklingen i vårt eget land.

Vi brukar hävda att u-ländernas frigörelse är deras eget verk och måste så vara. Visst är skuldskrisen hämmande, men det är ändå de åtgärder som u-länderna kan vidta för att styra sin egen ekonomi som är det centrala. Man kan verkligen rikta en hel del kritik mot den politik som har förts i väldigt många länder.

Vad är det egentligen som ligger under vpk:s ståndpunkt här? Talet om en ny ekonomisk världsordning är ingenting annat än en nattståndens optimism från 1970-talet, som tyvärr hittills har visat sig vara den totala återvändsgränd. Det visar sig också nu att Bo Hammar i grunden ingenting har att komma med när det gäller försök till en mer grundläggande analys av de ekonomiska realiteterna.

Bo Hammar fastnar i utanverken och börjar naturligtvis, som jag alldeles säkert kunde förutse, orera om den s. k. graderade rösträtten. Men det finns en internationell organisation, nämligen FN:s generalförsamling, där man inte har någon graderad rösträtt, och den har visat sig vara fullständigt ineffektiv när det gäller att hantera de internationella ekonomiska frågorna. Sedan finns det andra organ som Valutafonden och Världsbanken, som inte har en helt demokratisk uppbyggnad och organisation och som man kan kritisera och bör kritisera, men som ändå har fungerat oändligt mycket mer effektivt än de mer centrala FN-organen.

Jag tror att det här är ett exempel på vpk:s grundläggande dilemma. Det är den här nästan ofelbara mekanismen som gör att det när man skall diskutera allvarliga frågor blir praktiskt taget ingenting av den diskussionen, utan den ersätts med ytligheter och slagord.

Anf. 187 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Timmen är sen, och jag skall inte förlänga debatten så mycket till även om det skulle vara intressant att fortsätta.

Jag skall inte heller recensera debatten om förenklade slagord, men jag konstaterar att Bo Södersten kommer med en väldig breddsida mot alla tankar på ny ekonomisk världsordning. Där fick den alliansfria rörelsen, som omfattar det stora flertalet av världens länder av vilka vi själva har goda förbindelser med många och som kämpar hårt just för en ny ekonomisk världsordning.

Där fick Socialistinternationalen, och där fick Willy Brandt. Jag förmodar att Bo Södersten har läst de rapporter som kommit från Socialistinternationalen och vad Willy Brandt och ledande krafter i Socialistinternationalen har sagt om behovet av att arbeta för en ny ekonomisk världsordning.

Det var inte jag som började orera om den graderade rösträtten. Jag hade ingen tanke på att ta upp den frågan, men jag begärde replik eftersom Bo Södersten höll ett lovtal till just den graderade rösträtten. Det var detta som gjorde mig förundrad, och det var därför jag tillät mig att replikera på just den frågan.

Avslutningsvis: Arbetarklassens frigörelse är dess eget verk, brukar vi säga. Bo Södersten sade att u-ländernas frigörelse är deras eget verk. Det är jag också helt beredd att instämma i. Men för denna frigörelse, både arbetarklassens och u-ländernas, för denna kamp spelar den internationella solidariteten en avgörande roll, inte minst den solidaritet vi kan visa i dessa sammanhang. Det primära är dessa länders och krafterns egen kamp, men vår solidaritet och vårt stöd är ett mycket viktigt tillskott.

Jag tycker att Bo Söderstens något övermaga attityd, ungefär att detta inte skulle spela någon roll, är något förvånande, för att nu uttrycka sig hövligt och milt i denna sena timme.

Anf. 188 BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Det är svårt att under några korta minuter på ett mera ingående sätt belysa dessa sammanhang, som ändå är ganska komplexa.

Det är naturligt att vi skall visa internationell solidaritet, och vi har gjort det också. Sverige är ett land som både volymmässigt och på andra sätt har satsat mycket hårt på det internationella samarbetet och på den internationella solidariteten. Det kommer vi naturligtvis också att fortsätta med.

Men det hindrar inte att vi måste vara klarsynta, realistiska och kanske framför allt ärliga. Det är tyvärr så, att den nya världsordningen har gett mycket magra resultat. Var och en som vill vara ärlig måste tyvärr tillstå att den nya ekonomiska världsordningen inte alls blev vad många trodde att den skulle bli för tio år sedan. Det beror inte enbart på olika bekymmersamma faktorer, utan det har också berott på att principerna för den nya ekonomiska världsordningen ofta var föga genomtänkta.

Om man skall nå någonstans i det internationella samarbetet och om man verkligen skall kunna stödja u-länderna, gör man det faktiskt inte i första hand med olika former av retorik. Retorik har man i detta sammanhang haft alldeles nog av, inte minst i många av de internationella organisationerna. Man måste göra det på ett mycket konkret sätt och använda de kanaler och organisationer som finns. Därför måste vi, om vi skall vara realister, fortsätta att arbeta inom ramen för Världsbanken och Internationella valutafonden.

Anf. 189 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Bo Södersten säger att den nya ekonomiska världsordningen blev en besvikelse. Men vi har inte fått någon ny ekonomisk världsordning, och det är det som är problemet. Jag har när jag diskuterat detta sagt att vad kampen gäller är att vi äntligen måste gå från ord till handling och få till stånd en ny ekonomisk världsordning.

Anf. 190 BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Felet var just att det på de premisser som låg till grund för den nya ekonomiska världsordningen, vilka utformades i mitten av 1970-talet,

inte fanns någon möjlighet att gå från ord till handling. Det var det som var det i djupare mening tragiska i situationen.

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

*Anslag inom civil-
departementets område*

Anf. 191 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Det gick inte, säger Bo Södersten. Nej, men kampen fortsätter. Många länder kämpar fortfarande för sin befrielse, och det gäller t. ex. folket i södra Afrika. Där kvarstår fortfarande dessa kampuppgifter. Då kan man inte säga att vi har prövat saken men att det inte gick. Vi måste i stället fortsätta detta arbete.

Detta är en huvuduppgift som ställs upp av den alliansfria rörelsen, av Socialistinternationalen och av andra. Jag har sagt att vi måste konkret och aktivt medverka till detta arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om finansutskottets betänkande 18.)

Anf. 192 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera finansutskottets betänkande 15 om vissa anslag för budgetåret 1986/87 inom civildepartementets verksamhetsområde. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

Anslag inom civildepartementets område

Anf. 193 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Till finansutskottets betänkande nr 15 finns fogade 7 reservationer. Jag ber inledningsvis att få yrka bifall till reservationerna nr 1, 3, 5 och 6.

Inget annat demokratiskt land satsar så mycket av sina mänskliga resurser i den offentliga sektorn som Sverige. År 1984 var den offentliga sektorns utgiftsandel av BNP 65 %. Antalet anställda i den offentliga sektorn var 1,6 miljoner människor 1984, vilket motsvarar 38 % av sysselsättningen i Sverige.

Enligt reservanternas mening skulle mycket vinnas om man öppnade gränsen mellan offentlig och privat tjänsteproduktion. I dag råder i praktiken en monopolsituation för stora delar av den offentliga tjänstesektorn, utan att det gagnar vare sig de offentliganställda eller medborgarna.

Den mänskliga innebörden av förhållandet är att många människor i vårt land är hänvisade till en enda arbetsgivare om de vill tillvarata sin yrkesutbildning. De verkar i ett system som är stelt i den bemärkelsen att förmågan till anpassning till nya krav och önskemål är begränsad, liksom flexibiliteten när det gäller att ta till vara nya idéer och den enskildes förmåga. Påverkan och nytänkande sker inte genom impulser utifrån – från kunder och från konsumenter – utan framför allt genom direktiv och regler från den politiska ledningen. För den privatanställda är oftast möjligheterna till eget ansvar och utrymme för personliga initiativ större än för den offentliganställda.

De offentliganställdas möjlighet att uppnå en personlig arbetstillfredsställelse är mot denna bakgrund mindre. Ett system med privata alternativ och konkurrens skulle inte bara ge den i dag offentliganställda inom tjänstesektorn större möjlighet att byta till en arbetsgivare där han eller hon kommer till sin fulla rätt; det skulle också skapa ökat utrymme för föränderlighet inom den offentliga sektorn.

De offentliganställda är en resurs som är en av vårt lands största tillgångar inför framtiden. Sveriges fortsatta välstånd och framgångar är starkt beroende av att de ges möjligheter och förutsättningar att uträtta bästa tänkbara arbete.

Entreprenöranda och innovationsförmåga har ofta haft en odiskutabel betydelse för Sveriges utveckling, inte minst när det gäller att ta till vara den enskildes duglighet och kreativitet. Det är bl. a. mot den bakgrunden vi vill öppna den offentliga sektorn för de enskildas initiativ, för konkurrens och nytänkande.

Den kritik som riktas mot den offentliga sektorn för bristande effektivitet och service faller ofta oförtjänt på de anställda. Givetvis utförs ett bra arbete i den offentliga sektorn även i dag, men förutsättningarna är inte lika goda i monopol som i konkurrens. Den läkare som vill öppna en egen praktik, de anställda som vill överta en vårdcentral, de personer som vill driva ett enskilt vårdhem, de förskollärare som vill öppna ett eget daghem eller de lärare som vill starta en egen skola har i dag ingen eller små möjligheter att få sina idéer förverkligade.

Den offentliga sektorns tillväxt har i stället skapat en byråkrati som i vissa fall motverkar effektivitet. Kritik av den offentliga sektorn och ett krav på nödvändiga förändringar är inte någon kritik av de anställda inom den offentliga sektorn utan av den struktur de har att verka inom. Det är i själva verket så att framtida trygghet i sysselsättningen kräver ett effektivare resursutnyttjande och en expansion av tjänstesektorns arbetsmarknad utanför den offentliga sektorns gränser.

Den offentliga sektorn – och de offentliganställda – står inför stora problem. Sveriges ekonomiska situation möjliggör inte någon nämnvärd tillväxt av den offentliga sektorn. Nödvändiga besparingar kommer i stället att ge den offentliga sektorn en ytterligare ansträngd ekonomi. Regeringens förslag vad gäller den kommunala ekonomin är ett bra exempel. Statskontorets plan på att spara 10–15 miljarder kronor genom rationaliseringar inom den statliga sektorn är ett annat. Dessa besparingar kommer att sätta ytterligare press på de offentliganställda och ytterligare begränsa utrymmet för den enskilde att agera.

Eftersom den socialistiska riksdagsmajoriteten motarbetar fristående alternativ, kan besparingarna komma att drabba både välfärden och de offentliganställda. Socialdemokraternas vaktslående om monopolen drabbas både medborgarnas service och de anställdas trygghet utan att andra alternativ tillåts växa fram och utan att nya arbeten inom tjänstesektorn skapas.

Den offentliga sektorns tjänster motsvarar nu över hälften av den totala tjänstesektorn i Sverige. I länder med en utvecklad marknadsekonomi är motsvarande andel mellan en tredjedel och en fjärdedel. Mot bakgrund av

att tjänsteproduktionen kommer att få en allt större betydelse för framtida välfärd och sysselsättning är vår privata tjänstesektor alltför liten.

I USA har 14 miljoner nya arbetstillfällen, nästan uteslutande inom tjänstesektorn, skapats de senaste tio åren. Tjänsteföretagen i USA har totalt sett 50 % högre tillväxttakt än de varuproducerande företagen. Att Sverige inte har haft motsvarande utveckling beror inte på att människor i vårt land saknar idéer eller vilja att arbeta, utan på de inflåsnings effekter som skapats av politiska regleringar och monopol. I stället måste ambitionen vara att avmonopolisera den offentliga sektorns verksamhet där så är möjligt. Genom att delar av den offentliga sektorn avregleras kan anställda i den ges bättre möjligheter att få utlopp för eget omdöme och egna yrkeskunskaper, samtidigt som medborgarnas frihet att välja ökar. Om man utnyttjar de anställdas idérikedom och tillåter alternativ till många av dagens offentliga monopol, blir servicen bättre och valfriheten reell.

Jag övergår nu till att kommentera reservationerna 5 och 6. Vad gäller reservation 5 vill jag bara säga att den statistikuppsamling som statistiska centralbyrån gör belastar i ganska stor utsträckning företagen. Det finns anledning för dem att säga att frekvensen är alltför omfattande. Man kan också fråga sig: Behövs verkligen alla de här uppgifterna? Vi vill från moderaternas sida bl. a. att man skall överväga om vi inte bör återinföra delegationen för företagens uppgiftsinlämnande.

Slutligen reservation 6. Vi anser att de partisympatiundersökningar som SCB bedriver inte behövs. Flera framstående opinionsinstitut utför regelbundet opinionsundersökningar. De belastar inte statsbudgeten. Det gör däremot SCB:s undersökningar, och det tycker vi är ett skäl så gott som något för att slopa dessa.

Anf. 194 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Marknadsekonomin ger framför allt konsumenterna en stark ställning. De produkter eller tjänster som konsumenterna inte vill satsa sina resurser på har inte heller någon uthållig framtid på marknaden. Det finns mängder av exempel på att produkter eller tjänster försvunnit från marknaden då de vägts av konsumenterna och befunnits för lätta.

Men marknadsekonomin förutsätter att det finns konkurrens mellan fristående företag. Konkurrensbegränsningar och monopol måste motarbetas och en friare etablering släppas fram. Det är på en fri marknad som nya produkter eller tjänster kan lyckas eller misslyckas – det är där idéer fritt kan prövas och experiment utföras av alla dem som har idéer.

I en liberal ekonomi är det också viktigt att det sida vid sida finns många olika former av företag och ägande – privata, konsumentkooperativa, producentkooperativa, institutionsdrivna, stiftelseägda, statliga, kommunala och löntagarägda.

Erfarenheterna visar att det finns speciella problem med statligt ägande och statlig drift. Statens roll som företagsägare blandas gärna med statens övriga roller i samhället. Denna sammanblandning är till nackdel för både de statliga företagen och de övriga aktörerna i marknaden. I princip måste statliga företag liksom andra utvecklas och växa på basis av den egna lönsamheten och vinstutvecklingen och inte med hjälp av statliga tillskott av kapital, s. k. rekonstruktion.

Folkpartiet anser att staten bör göra klart för statliga företag att ytterligare tillskott av statligt ägarkapital inte kan komma i fråga utan att även de måste skaffa kapital på egna meriter i konkurrens med andra företag.

Folkpartiet anser också att ett antal statliga företag kan och bör säljas. Vi ser ingen anledning till att staten skall driva restauranger, t. ex. SARA-bolagen. Ej heller finns någon anledning att staten skall driva bokförlag, t. ex. Liber. Liber är ett bra exempel på att statligt ägande kan snedvrida konkurrens och tvinga skattebetalarna till ägartillskott.

I Sverige finns en rad privata bokförlag. De är av alla storlekar – vissa ger ut en bok om året, andra hundratals –, och de arbetar på marknadens villkor. Ger förlagen ut böcker som människor har behov av att köpa eller låna, kan de överleva och fortsätta att investera i utgivning av nya böcker. Men de måste själva finansiera sina behov av administrativ utveckling i t. ex. datorsystem eller produktionssystem och med egna pengar sköta nödvändiga omstruktureringar. Sverige är ett litet land med ett eget språk, och detta gör att upplagorna i genomsnitt är jämförelsevis små. För att få ekonomin att gå ihop måste verksamheten vara kostnadseffektiv och rationell.

Men som jag sade bedriver staten förlagsrörelser genom sitt förlag Liber, som lyder under samma ekonomiska lagar som de privata förlagen. Skillnaden är att Liber har möjlighet att ytterst via statskassan få sina förluster täckta eller sitt aktiekapital ökat de år verksamheten inte bedrivits lika kostnadseffektivt och rationellt som konkurrenternas.

Av Libers resultat 1985 – en förlust på 42 milj. kr. – hänför sig 9 miljoner till affärsverksamheten och 33 miljoner till struktureringskostnader. Procordia har lämnat ägartillskott för 1985 om 15 miljoner och utlovat ytterligare koncernbidrag eller annat tillskott så att det egna kapitalet inte minskar. På liknande sätt är förluster under tidigare år täckta.

Detta menar vi är ett tydligt exempel på ett dyrbart statligt ägande som sätter marknadsekonomin ur funktion, för att inte tala om att pengarna säkert behövs till omstrukturering av krisområden – och dit hör inte bokförlagen ännu.

Med det sagda vill folkpartiet understryka vikten av att en utförsäljning av statliga bolag börjar planeras.

Herr talman! Ett annat statligt monopol som blir alltmer besvärande är televerkets.

Televerket lägger nu ner kablar i högt tempo. "I samverkan med televerket får Du allt fler TV-program!" heter det i annonserna. Men hur mycket kabel-TV vill svenska medborgare ha? Och vem skall bygga kabelsystem? Bara televerket? Televerket bygger dessutom nästan uteslutande fastighetssystem. Det innebär att alla hyresgäster i fastigheten måste ansluta sig, oavsett om de vill eller inte. Det är inte att ta vederbörlig hänsyn till efterfrågans art och omfattning.

Televerket bygger dessutom ut bredbandssystem för datakommunikation av höghastighetstyp, trots att efterfrågan i dag är nära nog obefintlig. Ändå investeras här miljardbelopp.

På datasidan är det inte bara det resterande telemonopolet och monopolet på abonnentväxlar och modem som måste uppmärksammas. I högre grad är det praktiskt-ekonomiska monopolet utmanande. Televerket skall ju enligt

riksdagens beslut 1985 tillhandahålla säkra telekommunikationer och god kvalitet till lågt pris, med sociala och regionalpolitiska hänsyn. Det tolkar man i verkligheten synnerligen brett.

Utöver detta har televerket tillskansat sig ett "sektorsansvar" för telekommunikationsforskningen. Andra forskningsråd blir därmed i ökande grad tvungna att samverka med televerket. Endast detta verk tycks ha råd till expansion inom forskningen.

Summan av dessa ting är att televerkets förstärkta monopol och ökade ekonomiska självständighet får alltmer negativa effekter för utvecklingen på data- och teleområdet, och det understryker att monopol och specialregleringar bör avskaffas inom bl. a. teleområdet.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1, och Lars Leijonborg kommer senare att ytterligare utveckla vår syn på övriga frågor i reservationen.

Ramlagstiftning blir alltmer vanlig i Sverige. Statsmakterna anger mål och riktlinjer för verksamheten, de centrala förvaltningsmyndigheterna anger normer, och kommuners, myndigheters och domstolars praxis ger därefter successivt ramlagen innehåll.

Det finns ca 40 statliga myndigheter med rätt att konkretisera lagar genom att utfärda egna föreskrifter. Dessutom har ytterligare 160 statliga myndigheter rätt att kräva uppgifter för statistiska ändamål.

Allt detta medför direkta kostnader för myndigheter, företagare och konsumenter. Riksrevisionsverket ansåg i en PM 1979 att myndigheternas kostnader för att administrera regleringar vanligen är små i förhållande till de kostnader som näringslivet belastas med. Någon totalberäkning har inte riksrevisionsverket gjort, men studier från andra håll belyser verkningarna. Företagens uppgiftsdelegation uppskattar t. ex. företagens direkta kostnader till mellan 8 och 16 miljarder kronor per år.

Det ger en antydan om vilka kostnader som regleringsivern medför. Dessutom har regelmassan en tendens att svälla. Det har civilminister Bo Holmberg noterat. I en artikel i Dagens Nyheter i januari 1984 sade han:

"Myndigheterna utnyttjar normgivningskompetensen för mycket. Riksdagsledamöterna känner inte igen sina beslut efter det att Skolöverstyrelsen eller Socialstyrelsen kommit med sina förordningar."

Enligt gällande begränsningskungörelse skall myndigheterna underställa regeringens prövning nya eller ändrade föreskrifter, anvisningar eller råd som bedöms medföra en väsentlig kostnadsökning. Vid kostnadsberäkningen skall myndigheterna ta hänsyn till alla kostnader som kan uppstå, oavsett om de drabbar stat, kommun eller näringsliv och även belysa de indirekta effekter som kan uppstå. Vidare skall kontakt tas med företrädare för bl. a. näringslivet, som slutligt får bära de ökade kostnaderna. Tyvärr har kungörelsen inte gett önskat resultat.

I syfte att gå igenom "regleringar och uppgiftskrav som i onödan fördyrar produkter och processer och som indirekt höjer näringslivets kostnader" tillsattes i industridepartementet en s. k. normgrupp. Folkpartiet anser att detta är att börja i fel ände. För det första bör man i enlighet med vad som anförs i motion Fi708 av Britta Bjelle se till att begränsningsförordningen får effekt, så att regleringskomplexets tillväxt bromsas. Den nuvarande begränsningskungörelsens status bör höjas genom att den blir lag och

Samrådsförfarandet och samrådsskyldigheten preciseras bättre. För det andra bör man redan nu avreglera exempelvis bostadssektorn och transportsektorn.

Herr talman! Förutom att det krävs att vi iakttar återhållsamhet med att införa nya lagar, regleringar, normer och bestämmelser som berör näringslivet måste vi också förenkla dem som redan finns. I motion Fi722 av Christer Eirefelt m. fl. anförs att delegationen för företagens uppgiftslämnande, DEFU, under den icke-socialistiska regeringsperioden arbetade med att rensa upp i blankettfloran och därmed förenkla för företagen. Delegationen var effektiv och mycket uppskattad. En ny DEFU i någon form skulle kunna skapa möjlighet att minska krångel och onödig byråkrati för företagen. Den s. k. normgrupp som industridepartementet tillsatte och som har till syfte att gå igenom dessa bestämmelser har inte de befogenheter som man skulle önska. I praktiken begränsas normgruppens handlingsförmåga genom att den endast tillåts ägna sig åt teknisk-juridisk granskning av existerande lagstiftning. För att hejda regleringskomplexets fortsatta expansion måste normgruppen mera förutsättningslöst tillåtas granska såväl existerande som föreslagna regler.

Vidare bör en ny DEFU – eller gärna normgruppen – permanentas, så att vi får ett organ till vilket företagare kan vända sig med frågor om avregleringar och förenklningar. Den ena av en sådan grupps huvuduppgifter borde då vara att följa hur myndigheterna utnyttjar sina normgivnings- och regleringsmöjligheter. Dess andra huvuduppgift borde vara att på eget initiativ undersöka om det inom olika områden verkligen finns behov av statlig styrning eller ej.

Med vad jag nu sagt vill jag yrka bifall till reservation nr 3 angående översyn av begränsningskungörelsens status och reservation nr 5 beträffande företagens uppgiftslämnande.

Herr talman! Överstyrelsen för ekonomiskt försvar är uppsagd från sina nuvarande lokaler med senaste avflyttningsdatum specificerat till den 1 oktober 1988. Regeringen har i proposition föreslagit att myndigheten i fråga, som för övrigt byter namn den 1 juli 1986 och då kommer att kallas överstyrelsen för civil beredskap, skall flytta in i nybyggda lokaler i ett kvarter på Liljeholmen. Härför har i propositionen äskats 13 milj. kr.

Folkpartiet har i detta ärende väckt två motioner, nämligen dels Fi219, i vilken vi yrkar att anslaget till byggnadsarbeten för statlig förvaltning skall minska, dels också Fö417, i vilken vi föreslår att ÖEF i stället för att tilldelas dyrbara nya lokaler på Liljeholmen skall tilldelas lokaler som redan finns. Därigenom skulle statsmakterna befrias från en avsevärd kapitalutgift, samtidigt som ÖEF skulle få finnas kvar inom Stockholms centrala delar.

Riktigheten av detta påpekande framgår med tydlighet av den behandling vår motion har fått i försvarsutskottet – i det betänkande som riksdagen behandlade tidigare i dag. Där anförs:

”Utskottet utgår ifrån att lämpliga lokaler för den nya myndigheten kan anskaffas i god tid före denna tidpunkt. Det är enligt utskottets mening viktigt att detta sker utan onödig tidsutdräkt, inte minst för att underlätta rekryteringen av personal till ÖCB. Det förslag till lokalisering som förs fram i motion Fö417 (fp) bör prövas tillsammans med andra alternativ för en väl

belägen lokalisering i Stockholms kommun. Vad utskottet nu har anfört om lokaler för ÖCB bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.”

Slutligen: Med de här anförda argumenten för besparingar på statliga investeringar yrkar jag bifall till reservation 7.

Anf. 195 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Efter en dag med säkerhetspolitisk debatt kan det vara lämpligt att koppla av på kvällskröken med litet finanspolitik.

Det råder en relativ samstämmighet i uppfattningen att den offentliga sektorn – liksom den privata – behöver effektiviseras ytterligare och att det erfordras större flexibilitet när det gäller sättet att bedriva verksamheten. Det är också nyttigt att den offentliga verksamhetens effektivitet och serviceanda får mäta sig och jämföras med andra företagsformers verksamhet i vad gäller såväl kvalitet som kostnader.

Från centerns sida delar vi till stora delar motionärernas syn på vikten av en förnyelse av den offentliga sektorn, men har ännu inte funnit anledning att särskilt markera detta genom en reservation. Skälet till det är att det såväl inom statsförvaltningen, de affärsdrivande verken som inom landstings- och primärkommunerna förs en mycket ingående diskussion om en utveckling mot större flexibilitet inom den offentliga sektorn.

Det kan dock, tycker jag, finnas anledning att återkomma till den frågan. Bl. a. borde man studera effekterna av den ökade bolagisering som kommunerna har ägnat sig åt under de senaste åren och som till mycket stor del har inneburit en sämre insyn för medborgarna i kommunerna.

Centerpartiet har avgivit en reservation med anledning av en centermotion rörande åtgärder inom datapolitiken. Vi anser att det är viktigt att utvecklingen och användningen av datatekniken kan påverkas av många parter i samhället, såväl grupper som enskilda. Ingen bör således ställas utanför en bred utbildning som ger möjlighet till påverkan av samhällets dataanvändning.

Den kooperativa verksamheten, som också behandlas i sammanhanget – såväl den producentkooperativa som den konsumentkooperativa –, är en betydande faktor i det svenska samhället. I likhet med all annan verksamhet behöver den kooperativa verksamheten och dess förutsättningar ständigt följas upp och utvecklas. Den kooperativa företagsformen ger i sig betydande möjligheter att frigöra och nyttiggöra människors engagemang och erfarenheter, men den omges också i dag av restriktioner i form av både lagstiftning och administrativa regler. Vi framhåller värdet av en intensifierad kooperativ forskning. Vi har också i vår reservation 4 betonat att uppgiftsinsamlandet bör stödjas.

Vi tycker dock att det är viktigt att markera att man inte skall kräva in mer uppgifter än man behöver. Det har också framhållits i reservation 5 att onödigt uppgiftslämnande bör undvikas.

Herr talman! Jag ber att med detta få yrka bifall till reservationerna 2, 4 och 5.

Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

*Anslag inom civil-
departementets område*

Prot. 1985/86:127
24 april 1986

---

30 § Anf. 196 TREDJE VICE TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas kulturutskottets betänkande 18 och skatteutskottets betänkande 35 i nu angiven ordning främst bland två gånger bordlagda ärenden.

31 § Kammaren åtskildes kl. 23.54.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Ingrid Nilsson